

St.prp. nr. 70

(2000-2001)

Om reindrifftsavtalen 2001-2002, om
dekning av kostnader vedrørende
radioaktivitet i reinkjøtt, og om
endringer i statsbudsjettet for 2001

*Tilråding fra Landbruksdepartementet av 20. april 2001,
godkjent i statsråd samme dag.*

1 Innledning

Regjeringen legger med dette fram en proposisjon om reindrifftsavtalen 2001/2002 og om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, med forslag om endrede bevilgninger over statsbudsjettet for 2001.

Reindrifftsneringen står overfor store utfordringer. Noen av disse utfordringene, som reduksjon i rovdyrta og sikring av reindrifftsens arealer, går igjen i de fleste reindrifftsområdene, mens andre viser betydelige regionale forskjeller, her vises det til tilpasning av reintallet til beiteressursen i deler av Finnmark. Med bakgrunn i dette, og Stortingets ønske om en gjennomgang av situasjonen i reindrifften, jfr. Innst. S. nr. 216 (1999-2000), har Regjeringen valgt å gi en nærmere omtale både av statusen i reindrifften og de nevnte utfordringene. På den bakgrunn har denne proposisjonen fått et noe større omfang enn de siste reindrifftsavtale-proposisjonene.

Stortinget godkjente 1. juni 1993 *Hovedavtale for reindrifften* (St.prp. nr. 66 (1992-93)) og ga Landbruksdepartementet fullmakt til å forhandle med Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) om ettårige avtaler for reindrifftsneringen.

Inneværende reindrifftsavtale har en bevilgning på 83,0 mill kroner over statsbudsjettets kap. 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen*. Dette beløp er ført opp i vedtak om Landbruksdepartementets budsjett for 2001 under kap. 1151 (St.prp. nr. 1 (2000-2001)).

Den 19. desember 2000 innledet partene i henhold til hovedavtalen forhandlinger om reindrifftsavtale for 2001/2002, og kom til enighet om ny avtale i avsluttende forhandlingsmøte den 27. februar 2001. Avtalen gjelder for perioden 01. juli 2001 - 30. juni 2002. Det ble videre drøftet finansiering av tiltak mot radioaktiv forurensning av reinkjøtt som er gjennomført i slaktesesongen 2000/2001, samt foreløpig finansiering for slaktesesongen 2001/2002.

Det ble i forhandlingene om reindrifftsavtalen for 2001/2002 lagt vekt på oppfølgingen av St. meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrifft*.

Kravet fra NRL til reindrifftsavtalen 2001/2002 ble lagt fram 19. desember. Kravet inneholdt en rekke forslag til både nye og endrede tiltak på avtalen, men uten at det var beregnet noen samlet økonomisk ramme for dette. Et hovedpunkt i kravet var imidlertid at det etableres et verdiskapingsprogram for reindrifften med en årlig ramme på 10 mill. kroner.

For øvrig gjentok NRL sitt tidligere krav om kortsiktige tiltak for å løse den akutte økonomiske krisen på grunn av stor produksjonssvikt i reindrifften i deler av Finnmark og Troms. Denne saken ble fremmet for Stortinget i egen sak gjennom St.prp. nr. 52 (2000-2001) *Om tiltak mot kugalskap, tiltak overfor Q-meieriene og tiltak innenfor reindrifftsneringen*. I forholdet til reindrifften innebærer forslaget en bevilgning på 20 mill. kroner til ekstraordinær støtte etter store tap og produksjonssvikt i reindrifften i deler av Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms reinbeiteområder, med forslag om økning av bevilgningen på statsbudsjettet 2001, kapittel 1151.

Reindrifften bygger på to pilarer; næring og kultur. Det er avgjørende for den kulturelle betydningen reindrifften har for det samiske folk at næringen

bygger på et selvstendig økonomisk grunnlag, og at reindrifften drives på en slik måte at reindrifftsutøverne og den øvrig samiske befolkningen kan være stolte av næringen. Næringens betydning for samisk kultur tilsier også at staten har et ansvar for å legge til rette for at antallet utøvere kan holdes på et forsvarlig nivå innenfor det ressursgrunnlaget tåler. Siden beiteressursen er gitt, må det settes rammer for den enkelte utøver. Dette for å kunne opprettholde et økonomisk grunnlag for så mange reindrifftsutøvere som mulig, samt skape trygghet i næringen ved å redusere konkurransen om ressursene. Rammene for bruk av beiteressursene, antall rein per distrikt, og eventuelt driftsenhet, forutsettes fastsatt av henholdsvis Reindrifftsstyret og områdestyrene. Andre viktige momenter for å skape trygge rammevilkår er fastsettelse og overholdelse av beitetider, samt distriktsinndeling av fellesbeitene (vår/høst og vinterbeitene).

Årets avtale forutsetter at de ovennevnte rammene fastsettes av forvaltningsorganene med hjemmel i reindrifftsloven, og avtalens viktigste mål blir derfor å stimulere til størst mulig verdiskaping innenfor de gitte rammene, tilpasse antall driftsenheter til ressursgrunnlaget gjennom økonomiske virkemidler og bidra til inntektsfordeling.

Med utgangspunkt i de nevnte forhold la Staten fram sitt tilbud den 26. januar 2001. Tilbudet hadde en total ramme på 98 mill. kroner.

Partene avholdt deretter forhandlingsmøter 8.-9. og 27. februar der statens forhandlingsutvalg blant annet la fram forslag om en disposisjonsbevilgning på 3,5 mill. kroner til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet. Partene kom så fram til enighet om en reindrifftsavtale for 2001/2002 i avsluttende forhandlingsmøte 27. februar 2001.

Den inngåtte avtalen har en ordinær ramme på 103 mill. kroner. I tillegg avsettes en disposisjonsbevilgning på 3,5 mill. kroner til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet.

Innenfor rammen ble det avsatt 7 mill. kroner til et eget Verdiskapingsprogram for reindrifften over Reindrifftens Utviklingsfond. Verdiskapingsprogrammet skal bidra til en økt verdiskaping for næringsutøverne bl.a. gjennom økt lokal foredling. Satsingsområder er en gjennomgang av regelverk som kan være til hinder for økt verdiskaping, mobilisering av nettverk, veiledning, motivering og kompetanseheving. Verdiskapingsprogrammet for reindrifft vil omfatte alle sider ved reindrifften som kan gi økt verdiskaping i næringen.

Videre er det avsatt 12 mill. kroner over Reindrifftens Utviklingsfond til innløsning av driftsenheter og andre strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for tilpasning av antall driftsenheter og reintall. Innløsning av driftsenheter i områder med for lite beiteressurser i forhold til dagens reintall ansees å være et effektivt tiltak for å bedre vilkårene i næringen. Tiltaket skal anvendes målrettet mot områder med slike problemer.

I tillegg til selve avtalen er det i sluttprotokollen til avtalen enighet om finansiering av tiltak mot radioaktivitet i reinkjøtt.

Som vedlegg til proposisjonen følger reindrifftsavtalen for 2001/2002, sluttprotokollen til avtalen og en oversikt over fordelingen av avtalemidlene. Som uttrykt vedlegg til proposisjonen følger *Totalregnskap for reindrifftsnæringen* (av desember 2000) og *Ressursregnskap for reindrifftsnæringen* (av januar 2001).

2 Grunnlaget for reindrifftsforhandlingene 2001

2.1 Reindrifftspolitiske mål og retningslinjer

De mål og retningslinjer som ligger til grunn for reindrifftspolitikken er trukket opp i St. meld. nr. 28 (1991-92), *En bærekraftig reindrift*, og Stortingets behandling av denne, jfr Innst. S. nr. 167 (1991-92). I innstillingen konkretiseres «En bærekraftig reindrift» gjennom følgende tre punkt (mål):

1. Økologisk bærekraft
2. Økonomisk bærekraft
3. Kulturell bærekraft.

Disse tre målene står i en innbyrdes sammenheng; Økologisk bærekraft gir grunnlag for økonomisk bærekraft, og sammen gir økologisk og økonomisk bærekraft mulighet for å utvikle kulturell bærekraft.

Økologisk bærekraft forutsetter at det legges avgjørende vekt på å forvalte beitegrunnlaget slik at beitebalansen sikres. I områder der det har vært overbeiting må balansen gjenopprettes. Dette for å gi næringen utviklingsmuligheter på kort og lang sikt.

Beitepotensialet må sikres ved regulering av reintallet og ved at det ikke gjøres for sterke inngrep i ressursgrunnlaget. Dette gjelder også næringens egne inngrep i form av barmarkskjøring, gjerdebygging o.l. Forhold knyttet til bl.a. god dyrehelse og god avkastning gjennom tilstrekkelig beite står særdeles sentralt.

Målsettingen forutsetter videre at det ut fra overordnede nasjonale mål om en bærekraftig utvikling gjennomføres en beitebruk og driftsmessig tilpasning fra reindriften som skjer på naturens premisser og som bevarer og utvikler miljøkvalitet i vid forstand.

Økonomisk bærekraft forutsetter at det stilles krav om produktivitet, inntjeningsevne, kostnadseffektivitet, inntektsnivå og inntektsfordeling. Det stiller også krav om at det er et rimelig forhold mellom næringens ressursgrunnlag og det antall mennesker som skal finne inntekts- og sysselsettingsmuligheter i reindriften med de markeds- og inntektsmuligheter som er tilstede. En bedre utnyttning av verdiskapingspotensialet er sentralt i denne sammenheng. Her vises det til potensialet som ligger i et større produktmangfold basert på lokal kultur og tradisjon, lokal bearbeiding, utnyttelse av bi-produkter, samt en optimalisering av den biologiske produksjonen.

Reindriften har avgjørende betydning for bevaring og utvikling av samisk bosetting, kultur og språk. Ved behandlingen av reindrifftsmeldingen sluttet Stortinget seg til at *kulturell bærekraft* innebærer at man må sikre en stabil sysselsetting og inntekt i næringen. Forholdet gjelder særlig i det sør-samiske området med en spredt og tallmessig liten samisk befolkning. Klare rammebetingelser for den enkelte næringsutøver gjør at reindriften vil kunne styrke sin posisjon som sentral bærer av samisk kultur.

Målsettingen forutsetter at reindrifftspolitikken sees i en samepolitisk sammenheng. Sikring av næringens materielle grunnlag blir i en slik sammen-

heng en nødvendig del av en kulturell bærekraft. Næringen har stor betydning for opprettholdelse og utvikling av et levende samisk samfunn - økonomisk, sosialt og kulturelt.

2.2 Forvaltningen av reindriftspolitikken

Reindrift er en liten næring i nasjonal målestokk, men både i samisk og lokal sammenheng har den stor betydning; økonomisk, sysselsettingsmessig og kulturelt. Reindriften har alltid vært oppfattet og akseptert som en helt spesiell samisk næring. Reindriften er derfor en viktig del av det materielle grunnlag for samisk kultur.

På bakgrunn av nasjonale forpliktelser etter Grunnloven og folkerettens regler om urbefolkninger og minoriteter, sees reindriftspolitikken i en generell same- og samfunnspolitisk sammenheng. Reindriftspolitikken er derfor bygd på to selvstendige grunnlag; en næringspolitisk produksjonsverdi og en samepolitisk kulturverdi. Landbruksdepartementet er det ansvarlige næringsdepartement for reindriftspolitikken, mens Kommunal- og regionaldepartementet er ansvarlig for samepolitikken generelt.

Den sentrale Reindrifftsforvaltningen er lokalisert til Alta og har det samlede forvaltningsansvar for reindriften i landet. Reindriftsstyret, som oppnevnes av Landbruksdepartementet og Sametinget, skal være faglig rådgiver i forvaltningen av reindriftnæringen og i arbeidet med reinforskning og veiledning. Videre skal Reindriftsstyret utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i Lov om reindrift.

Landet er inndelt i seks reinbeiteområder, Øst-Finnmark, Vest-Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark. Retten til å drive reindrift innenfor disse områdene er eksklusiv for den samiske befolkning. Denne samiske særretten gjelder ikke utenfor disse områdene. Utenfor de nevnte reinbeiteområdene skal reindriften ikke utøves uten særskilt tillatelse. Slik er det i Nord-Gudbrandsdal og Valdres fire ikke-samiske reindrifter, tamreinlag, som utøver virksomheten på egne eller leide areal.

I hvert av de seks reinbeiteområdene er det etablert lokale forvaltningskontor. Disse er underlagt Reindrifftsforvaltningen i Alta og ligger i Karasjok, Kautokeino, Moen i Målselv, Rognan, Snåsa og Røros. Tamreinlagene sorterer under forvaltningskontoret på Røros. For hvert reinbeiteområde er det etablert områdestyrer som oppnevnes av de respektive fylkesting og Sametinget. Områdestyrene skal være faglig rådgiver og premissgiver overfor offentlig forvaltning og andre i saker som angår reindriften i vedkommende reinbeiteområde. Videre skal også områdestyrene utføre de oppgaver som er gitt i eller med hjemmel i Lov om reindrift. De lokale forvaltningskontorene ved reindriftsagronomene er sekretariat for områdestyrene.

Hvert reinbeiteområde er videre delt inn i reinbeitedistrikt med egne styrever. Distriktsstyret velges av og blant reineiere/driftsenhetsinnehaverne, og det representerer reinbeitedistriktets interesser utad samtidig som det har myndighet innad. Slik er distriktsstyrene privatrettslige representanter for sine respektive distrikter samtidig som de forvalter deler av reindrifftsavtalens og reindriftslovens virkemidler. Beiteressursen forvaltes som en kollektiv rett

innen reinbeitedistriktene. Det er til sammen 83 reinbeitedistrikt innen det samiske reinbeiteområdet.

Under distriktsnivået er reindriften organisert i driftsenheter. Den enkelte driftsenhet er knyttet til en ansvarlig leder og eventuelt dennes ektefelle. Nye driftsenheter må godkjennes, «konesjonsbehandles», mens allerede etablerte enheter kan overføres udelt til barn.

2.3 Virkemidlene i reindrifftspolitikken

2.3.1 Reindrifftsloven

I St.meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrift* ble endringer i reindrifftsloven trukket fram som en forutsetning for å få gjennomført nødvendige endringer i reindrifftspolitikken. Reindrifftsloven, slik den ble vedtatt i 1978, hadde på mange måter vist seg utilstrekkelig som et næringspolitisk virkemiddel.

Stortinget vedtok 30. januar 1996 endringer i reindrifftsloven. Endringene gjorde det mulig å knytte økonomiske og lovbaserte virkemidler sammen i et mer helhetlig virkemiddelsystem for å tilpasse beitetrykket, og samtidig redusere miljøproblemene knyttet til overbeiting, jfr Ot. prp. nr. 28 (1994-95) og Innst. S. nr. 233 (1995-96).

2.3.1.1 Reindrifftslovutvalgets innstilling

Ved den revisjon av reindrifftsloven som fant sted i 1996 ble bestemmelsene som omhandler styring og forvaltning av reindriften og regulering av de interne forhold i næringen i liten grad viet oppmerksomhet. Ved dette revisjonsarbeidet konsentrerte man seg særlig om overtallighetsproblematikken i Finnmark, rettighetsforhold i sør-områdene og den samepolitiske utviklingen som tilsa at Sametinget fikk oppnevne medlemmer i reindriftsstyret og områdestyrene. Bestemmelsene i någjeldende reindrifftslov vedrørende styring, forvaltning og interne forhold for øvrig er i det vesentlige identiske med den opprinnelige lovteksten fra 1978. På bakgrunn av de nevnte forhold nedsatte Landbruksdepartementet høsten 1998 et utvalg med mandat å gjennomgå reindrifftsloven med sikte på å revidere de bestemmelsene som gjelder styringen og forvaltningen av reindriften og regulering av de interne forhold i næringen. Utvalget overleverte sin innstilling til Landbruksministeren 15. mars 2001.

Utvalget viser i sin innstilling til at det er viktig å utarbeide regler som skaper større forutsigbarhet og rettssikkerhet for den enkelte reineier. Derfor er det foreslått regler som klarere enn i dag angir hvilke rettigheter og plikter den enkelte har. Det er lagt vekt på at reindriften er avhengig av de biologiske ressurser og at beitebruken må være bærekraftig i et langsiktig perspektiv.

Videre viser utvalget til at reindriften har en sterk tradisjonell forankring, og det sosiale og arbeidsmessige fellesskapet *siida* har fått en viktig plass i lovforslaget. En *siida* innebærer at det eksisterer en reinflokk som holdes samlet ved gjeting/vokting og at det deltar en eller flere reindriftsfamilier med sine rein i fellesskapet. Utfordringen for utvalget har vært å lage regler som passer for de ulike siidaordningene som eksisterer, samtidig som reglene ikke må bli så løse at de i praksis mister sin rettslige betydning.

Utvalget foreslår at dagens ordning med driftsenhet skal opphøre og erstattes med *siidaandel*. Det skal være én ansvarlig leder av *siidaandelen*.

For å få til smidigere generasjonsoverganger, foreslås adgang til opprettelse av sideordnet rekrutteringsandel. Ved dette kan en person i neste generasjon sikres trygge arbeidsforhold inntil lederen av den ordinære *siidaandelen* avvikler.

Utvalget vil opprettholde ordningen med reinbeitedistrikt og distriktsstyring. Distriktsstyret skal bare ha privatrettslige oppgaver, og det er klarere angitt hva distriktsstyret kan bestemme, slik at et mindretall i distriktet sikres bedre vern.

En viktig oppgave for distriktsstyret vil etter forslaget være å utarbeide bruksregler, hvor særlige regler om beitebruk og reintall forutsettes å stå sentralt. Reglene om beitebruk skal bygge på den tradisjonelle bruk av arealene og fremme rasjonelle bruksordninger. Fastsettelse av øvre reintall forutsettes å skje med utgangspunkt i *siidaens* areal.

Utvalget foreslår en forvaltningsmodell basert på at det etableres et nytt styre på fylkesnivå og at dette styret langt på vei gis samme oppgaver som dagens områdestyre. Fylkesreindrifftsstyret vil ha en annen sammensetning enn dagens områdestyrer. Fylkesreindrifftsstyret skal ha representanter valgt av reineierne selv, av Sametinget og fylkestinget. Reineierne skal være i flertall i styret. Fylkesmannen vil fungere som sekretariat for fylkesreindrifftsstyret og vil også kunne bli tillagt avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker.

Utvalget forutsetter at en overføring av forvaltningen til fylkesmannen medfører at alle ansatte plasseres hos vedkommende fylkesmann. Det er behov for distriktskontorer som ikke er i for lang avstand fra der reineiere bor eller utøver sin reindrift. Distriktskontorene skal være service- og veiledningskontorer, men ikke ha avgjørelsesmyndighet.

Opgavene på nasjonalt nivå foreslås ivaretatt av Statens reindrifftsforvaltning under ledelse av Reindrifftsstyret. Forslaget innebærer en videreføring av dagens Reindrifftsstyre og Reindrifftsforvaltningen i Alta. Reindrifftsstyrets representanter oppnevnes av reineierne selv, Sametinget og departementet. Et flertall av medlemmene skal være reineiere.

Reindrifftsstyret med Statens reindrifftsforvaltning vil være klageorgan for avgjørelser tatt av fylkesreindrifftsstyret og fylkesmannen.

Departementet vil fortsatt være overordnet organ for reindrifftsforvaltningen med ansvar for reindrifftslovgivningen og for at Regjeringens politiske målsettinger blir ivaretatt gjennom lov- og forskriftsarbeid. Departementet vil fortsatt ha myndighet til å instruere Reindrifftsstyret i enkeltsaker, eventuelt selv treffe vedtak i kraft av overordnet organ i forvaltningslovens forstand. Utvalget mener at Sametinget må ha en sentral rolle i den nasjonale reindrifftspolitikken, og som ledd i dette bør Sametinget delta i arbeidet med utarbeidelse av forskrifter i henhold til reindrifftsloven.

Utvalget har for øvrig foretatt en redaksjonell revisjon av hele loven.

Utvalgets innstilling vil bli sendt på en bred høring.

2.3.2 Reindrifftsavtalen

Reindrifftsavtalen er, ved siden av reindrifftsloven, det viktigste operative redskap for å følge opp målene og retningslinjene i reindrifftspolitikken. I forhandlingene om reindrifftsavtalen, mellom Norske Reindrifftsamers Landsforbund og staten ved Landbruksdepartementet, drøftes de sentrale økonomiske spørsmål som knytter seg til utviklingen i reindrifften. Bruken av de økonomiske virkemidler fastsettes bl.a. ut fra reindrifftslovens intensjon og bestemmelser.

Spesielt reintallstilpasningen i Finnmark, men også reintalls- og inntektsfordeling, har stått sentralt når man har drøftet innretningen av de økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen de senere år. På samme måte har produksjonsoptimalisering vært et fokusert delmål. Her kan det nevnes at kalveslaktetilskuddet er den eneste ordning over reindrifftsavtalen som har vært med fra avtalens opprettelse.

Ved inngåelsen av de første reindrifftsavtalene og revisjonen av reindrifftsloven, som pågikk samtidig i tidsrommet 1976-1978, måtte det utøves en stor grad av skjønn. I dag er forståelsen for de krefter og mekanismer som gjør seg gjeldende langt mer utviklet enn den gang. St. meld. nr. 28 (1991-92) - *En bærekraftig reindrift* og Stortingets behandling av denne (Innst. S. nr. 167 (1991-92)), satte reindrifftspolitikken i et bærekraftsperspektiv; økologisk, økonomisk og kulturelt.

Fra inngåelsen av den første reindrifftsavtalen og fram til i dag har mange utfordringer funnet sin løsning innenfor avtaleinstituttet. Samtidig har mange nye problemstillinger dukket opp. For Finnmark er dagens hovedutfordring at lavbeiteressursene har utviklet seg i negativ retning, og slik gjort rammebetingelsene for næringen snevrere enn noen gang tidligere. Om dette skal kunne rettes opp kreves det forståelse for sammenhengene mellom de tiltak som settes inn for å nå de fastsatte politiske mål.

De økonomiske virkemidlene over reindrifftsavtalen har ikke hatt den ønskede effekt på reintallstilpasningen fordi dette er frivillige ordninger som den enkelte reindrifftsutøver ut fra sine vurderinger og forutsetninger velger å følge eller ikke.

I forbindelse med reindrifftsavtaleforhandlingene for avtaleåret 2000/2001 ble avtalepartene enige om å trekke de forhold som berører reintallsreguleringer ut av forhandlingene. Disse forhold ble forutsatt fulgt opp gjennom reguleringer med hjemmel i reindrifftsloven. Arbeidet med å bringe reintallet i balanse med beitegrunnlaget har høyeste prioritet, og er en oppfølging av vedtak III i Innst. S. nr. 216 (1999-2000) som gjelder fastsetting av øvre reintall per distrikt. Reindrifftsforvaltningen er godt i gang med utredningsprosessen slik at Reindrifftsstyret vil ha grunnlag for å fastsette rammevilkårene for distriktene i Vest-Finnmark reinbeiteområde i løpet av 2001 og for Øst-Finnmark i 2002. Områdestyret vil følge opp ved å fastsette øvre reintall per driftsenhet når øvre reintall per distrikt er fastsatt. Områdestyrenes inngripen i prosessen vil imidlertid bare være aktuell i de distrikt hvor man selv ikke kommer til enighet om reintallsfordelingen mellom driftsenhetene. Andre viktige momenter for å skape trygge rammevilkår er fastsettelse og overholdelse av beitetider, samt distriktsinndeling av fellesbeitene (vår/høst og vinterbeitene). Dette forutsettes gjennomført innen utgangen av mars 2002.

Fastsettelse av rammebetingelser er og skal være en statlig oppgave i forhold til en næring, herunder reindrift. Her vises det til statens oppgave når det gjelder å få tilpasset reintallet til ressursgrunnlaget for deler av reinbeiteområdene i Finnmark. Videre skal Staten gjennom reindrifftsavtalen legge til rette for størst mulig verdiskaping innenfor de gitte rammene, tilpasse antall driftsenheter til ressursene samt bidra til inntektsutjevning. Næringens oppgave blir da å utøve en reindrift som gir tilstrekkelig vederlag for arbeid og egenkapital innenfor de gitte rammebetingelsene og de muligheter som markedet gir.

Økonomisk grunnlag for de som er og skal være i næringen anses for å være en forutsetning for å kunne nå de politiske målene. Bedre økonomi per driftsenhet vil kunne bidra til at flere familiemedlemmer kan delta i driften. Dette vil kunne ha positive effekter på bl.a. kvinnens deltagelse i driften og kunnskapsoverføringen mellom generasjoner. Færre driftsenheter vil ikke nødvendigvis medføre en sterk reduksjon av antall personer tilknyttet næringen, men derimot at flere i hver familie kan delta i driften.

3 Nærmere om utviklingen i næringen

3.1 Den økonomiske situasjonen

3.1.1 Materiale og metode

Totalregnskapet for reindriftsnæringen viser hovedtrekkene i utviklingen i næringen, og gir en oversikt over de økonomiske forholdene. Det vises til tabell 3.1 som viser hovedtallene for regnskapsårene 1996-1999 og foreløpig regnskap for 2000.

Datamaterialet som benyttes er i hovedsak gruppert etter reinbeiteområder. Hoveddelen av datamaterialet er knyttet til kalenderår. Tallmaterialet som er hentet fra reineiernes melding om reindrift er knyttet opp mot driftsår. Et driftsår varer fra 1. april til 31. mars påfølgende år.

Formelt sett består antall driftsenheter både av aktive og inaktive driftsenheter. Med aktive driftsenheter menes driftsenheter som i reineiernes melding om reindrift står oppført med rein i sluttstatus per 31. mars. Dette inkluderer også oppbygningsbruk og uoppgjorte dødsbo. Med inaktive driftsenheter menes enheter som står uten rein i sluttstatus, men som ikke er formelt avviklet.

Reindriftsforvaltningen samler hvert år inn oppgaver over totalt antall slakt, vekter og priser. Disse data danner grunnlaget for beregning av næringens avkastning.

Reintallet per 1. januar varierer fra år til år, både på grunn av reelle endringer i reintallet og forskyvning av slaktetidspunkt. Ved å korrigere salgsinntektene med endringer i reinhjordverdien, framkommer næringens produksjonsverdi. Endringer i dyretallet verdsettes til full slakteverdi. Verdiøkningen inntektsføres, mens verdinedgang føres til fradrag.

Bygging av fellesgjerdet i Vest-Finnmark og ressursovervåkning gir til dels betydelige arbeidsinntekter for reindriftsutøverne. Da disse aktivitetene er direkte knyttet til reindriften, og dessuten vil påvirke reindriftsnæringen, finner man det riktig å ta med disse arbeidsinntektene.

Erstatninger regnes også som inntekter til næringen. De ordningene som er tatt med er erstatninger fra Direktoratet for naturforvaltning for rovviltskader, erstatninger over reindriftsavtalen ved omfattende tap av rein og erstatninger fra NSB for rein ihjelkjørt av tog.

Erstatninger for arealinngrep beregnes ut fra regnskap fra reinbeitedistrikt og reindriftsfond, og anvendes i hovedsak til dekning av felles kostnader.

Driftsenhetenes totale kostnader beregnes på grunnlag av et utvalg av skatteregnskap. Antall regnskap utgjør nå 62 % av alle driftsenhetene. Driftskostnadene og avskrivninger for snøscooter og maskiner er korrigert for den andelen privat bruk som driftsenhetene oppgir i sine næringsoppgaver.

Felleskostnader beregnes i prinsippet på grunnlag av regnskap fra reinbeitedistrikter, reindriftsfond og offentlige regnskap.

Når det gjelder tilskudd med inntektsvirkning deles posten i ordinære- og ekstraordinære tilskudd. Posten ekstraordinære tilskudd har omfattet ulike

ordninger over tid. I sammenligningsperioden gjelder dette bl.a. støtte til driftsenheter i Nord-Trøndelag og Nordland reinbeiteområder for å gjenopprette en ordinær driftssituasjon i distrikter som er rammet av ekstraordinære vanskelige driftsforhold og ekstraordinær støtte og ekstra kalvetilskudd til driftsenheter i Finnmark og Troms i forbindelse med «krisevinteren 1997».

Etter Tsjernobyl-ulykken ble det satt i verk tiltak for å holde reindriftsutverne skadesløse og for å kunne nytte en så stor del som mulig av reindriftens produkter som mat. For å få tatt ut slaktedyrene når bequerelnivået er lavest og før det er nødvendig å sette inn mer kostnadskrevende tiltak som fôring eller kassasjon, gis det kompensasjon for vekttap og merkostnader ved tidlig og framskyndet slakting. Det gis også tilskudd til nedfôring av slaktedyr. Kostnader ved kassasjon av slakt inngår i verdien av kjøtt og biprodukter. Kostnader for reinbeitedistriktene og reineierne er inkludert i næringens totale kostnader. Økt arbeidsforbruk og eventuelle inntektsvirkninger som følge av dette er inkludert, men ikke spesifisert.

Reindriftsnæringens kapital domineres av en stor hovedpost, reinen. Statusverdi beregnes på grunnlag av totalt reintall per 31. mars. Andre aktiva slik som statusverdi på driftsbygninger, private reindriftsanlegg, maskinelle hjelpemidler og gjeld beregnes på grunnlag av det samme utvalget som kostnadsundersøkelsen.

3.1.2 Totalregnskapet for reindriften

Tabell 3.1.: Sammenndrag av reindriftens totalregnskap 1996-99 og foreløpig regnskap for 2000 (1000 kr).

	Regnskap				Foreløpig regnskap
	1996	1997	1998	1999	2000 ²
Inntekter:					
Kjøtt og biprodukter	74 035	61 668	63 036	72 704	55 296
Binæringer	1 858	2 314	2 441	3 403	2 700
Kjøre- og arbeidsinntekter	1 935	1 811	2 804	2 373	2 100
Endring i reinhjordverdien	-486	-11 220	4 575	-9 567	
Erstatninger - tap av rein	14 713	18 396	25 555	25 641	31 300
- arealinngrep	3 826	3 318	4 142	4 145	3 700
Sum inntekter:	95 880	76 287	102 552	98 700	95 096
Kostnader:					
Kapitalslit og driftsmidler	78 627	77 244	82 146	82 419	83 310
Handel med rein	0	0	0	0	
Sum kostnader:	78 627	77 244	82 146	82 419	83 310
Statstilskudd:					
Ordinære tilskudd	35 123	36 262	39 325	38 905	45 269
Andre tilskudd	7 780	7 406	6 734	5 864	4 283
Ekstraordinære tilskudd	-	4 630	14 923	3 564	3 300

Tabell 3.1.: Sammenndrag av reindriftens totalregnskap 1996-99 og foreløpig regnskap for 2000 (1000 kr).

Tiltak mot radioaktivitet	3 334	3 625	3 732	3 633	2 900
Binæringer	2 730	1 826	4 205	3 803	3 300
Sum statstilskudd:	48 967	53 749	68 919	55 769	59 052
Vederlag for arbeid og kapital	66 220	52 791	89 326	72 049	70 838
Renter lånt kapital	4 913	5 589	5 013	6 787	7 500
Vederlag for arbeid og egenkapital					
- totalt (1000 kr)	61 307	47 202	84 312	65 262	63 338
- kr pr. årsverk	63 729	48 863	87 099	67 211	64 902
- kr pr. driftsenhet	105 339	81 664	145 617	110 426	106 629
Antall årsverk	962	966	968	971	975
Antall driftsenheter ¹	582	578	579	591	594

¹ Antall driftsenheter i samisk område er korrigert med antall årsverk for reindrift i tamreinlag.

² Foreløpig regnskap 2000 er basert på administrative anslag fra Reindriftsforvaltningen, og er ikke behandlet i Økonomisk utvalg for reindriftsnæringen.

Sammendraget av reindriftens totalregnskap for perioden 1996-2000 er satt opp i tabell 3.1. På bakgrunn av den store usikkerheten som er knyttet til endringer i reinhjordverdien holdes denne verdien utenfor det foreløpige regnskapet for 2000.

Det var en negativ endring i resultatmålene fra 1998 til 1999. Vederlag for arbeid og egenkapital ble redusert med 19 mill. kroner fra 84,3 mill. kroner i 1998 til 65,3 mill. kroner i 1999. Dette gir et vederlag for arbeid og egenkapital per årsverk på 67 211 kroner og per driftsenhet på 110 426 kroner i 1999. Endringene i resultatmålene fra 1998 til 1999 kan i hovedsak forklares ut fra endringer i

- kjøttinntekter
- reinhjordverdien
- ekstraordinære tilskudd

Sum inntekter ble redusert med 3,9 mill. kroner (-3,8%) fra 1998 til 1999. Endringene er i hovedsak et resultat av endringer i reinhjordverdien og kjøttinntektene. I 1998 var det en positiv endring i reinhjordverdien på 4,6 mill. kroner, mens det i 1999 var en negativ endring på 9,6 mill. kroner. Verdien av produksjonen (kjøttinntekter korrigert for reinhjordverdien) ble redusert fra 67,6 mill. kroner til 63,1 mill. kroner i 1999 (-6,6%).

Hvis en ser bort fra endringer i reinhjordverdien var økningen i sum inntekter fra 1998 til 1999 på 10,3 mill. kroner (+10,5%). Økningen kommer som en følge av positive endringer på samtlige inntekstposter utenom kjøre- og arbeidsinntekter. Økte kjøttinntekter på 9,7 mill. kroner fra 63 mill. kroner i 1998 til 72,7 mill. kroner i 1999 forklarer størstedelen av denne økningen. Økningen kommer i hovedsak som en følge av kvantumsøkning på 207 tonn. Den totale gjennomsnittsprisen økte med kr 0,26 kr per kg fra 44,72 i 1998 til 44,98 i 1999.

Binæringsinntektene økte med 1 mill. kroner til 3,4 mill. kroner og kjøre- og arbeidsinntektene ble redusert med 0,4 mill. kroner til 2,4 mill. kroner. For de øvrige postene var det kun mindre endringer.

Utbetalte statstilskudd ble redusert fra 68,9 mill. kroner i 1998 til 55,8 mill. kroner i 1999 (-19,1%). Den største nedgangen kom av ekstraordinære tilskudd, som ble redusert fra 14,9 mill. kroner i 1998 til 3,6 mill. kroner i 1999. Nivået av denne posten i 1998 var sterkt preget av utbetalinger av ekstraordinær skjønnsmessig støtte til driftsenheter i Troms og Finnmark etter krisevinteren 1997 (13,2 mill. kroner). De ordinære statstilskuddene ble redusert med 0,4 mill. kroner som følge av en reduksjon på samtlige poster utenom investeringer (+1,2 mill. kroner) og tilskudd til driftsenheter og tamreinlag (+1,7 mill. kroner). De største negative endringene kom på tapsforebyggende tiltak (-1,2 mill. kroner), pramming/transport (-1,1 mill. kroner) og distriktstilskudd (-1 mill. kroner). Tilskudd til tiltak mot radioaktivitet ble redusert fra 3,7 mill. kroner til 3,6 mill. kroner, og tilskudd til binæringer ble redusert fra 4,2 mill. kroner til 3,8 mill. kroner. Andre tilskudd ble redusert med 0,8 mill. kroner som en følge av reduserte utbetalinger til avviklingslønn.

Driftsenhetenes kostnader økte med 6,2 mill. kroner, mens felleskostnadene ble redusert med 4,8 mill. kroner og tamreinlagenes kostnader ble redusert med 1,2 mill. kroner. I sum gir dette kun mindre endring i de totale kostnadene (+0,3 mill. kroner) fra 82,1 mill. kroner i 1998 til 82,4 mill. kroner i 1999.

3.1.3 Totalregnskapet for 1999 etter reindriftsområde

Tabell 3.2 viser variasjon i lønnsomhet mellom de ulike reinbeiteområdene i 1999. Som tidligere år er lønnsomheten best i de sydligste reinbeiteområdene. Det er viktig å understreke at reinbeiteområdene med høyest vederlag til arbeid og egenkapital ikke har spesielt godt resultat, sett i forhold til andre yrkesgrupper.

Tabell 3.2: Totalregnskapet for 1999 etter reinbeiteområde (1000 kroner).

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest-Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag ¹	Sør-Tr./Hedmark	Tamreinlag
Inntekter:								
Kjøtt og biprodukter	7 493	11 346	18 891	4 289	5 926	9 178	8 281	7 302
Kjøre- og arbeidsinntekter	340	559	1 015	185	134	55	86	0
Binæringer	56	346	2 625	255	69	51	0	0
Endring i reinhjordverdien.	1 382	-2 446	-8 838	609	-607	-2 389	1 438	1 284
Erstatninger								
- tap av rein	1 381	3 973	6 237	1 868	5 528	4 716	1 909	29
- arealinngrep	140	764	945	739	660	350	547	0
Sum inntekter:	10 792	14 542	20 877	7 944	11 709	11 960	12 260	8 615
Kostnader:								

Tabell 3.2.: Totalregnskapet for 1999 etter reinbeiteområde (1000 kroner).

Kapitalslit og drifts- midler	6 258	18 135	28 090	7 432	7 431	5 786	5 591	3 697
Handel med rein								
Sum kostnader:	6 258	18 135	28 090	7 432	7 431	5 786	5 591	3 697
Statstilskudd:								
Ordinære tilskudd	2 509	8 436	12 183	3 187	3 676	3 617	3 321	1 975
Andre tilskudd	340	803	3 347	571	358	150	295	0
Ekstraordinære til- skudd	6	438	943	53	0	0	2 124	0
Binæringer	241	777	2 564	80	0	15	126	0
Tiltak mot radioakti- vit	-	-	-	-	693	1 627	487	827
Sum statstilskudd:	3 096	10 454	19 038	3 891	4 726	5 409	6 352	2 802
Vederlag for arbeid og kapital	7 630	6 861	11 825	4 403	9 005	11 583	13 022	7 720
Renter lånt kapital	692	1 234	2 311	407	682	649	740	72
Vederlag for arbeid og egenkapital:								
- totalt (1 000 kr)	6 938	5 627	9 514	3 996	8 323	10 934	12 282	7 720
- pr. årsverk (kr)	103 559	23 744	23 550	55 494	128 041	206 306	299 549	239 005
- pr. driftsenhet (kr)	154 188	41 996	43 050	81 542	193 550	303 728	396 178	-
Antall årsverk	67	237	404	72	65	53	41	32
Antall driftsenheter	45	134	221	49	43	36	31	-

¹ Vederlag for arbeid og egenkapital per driftsenhet i Nord-Trøndelag er beregnet ut fra 36 driftsenheter. Hvis en inkluderer de to generasjonsbrukene i beregningene vil vederlag for arbeid og egenkapital per driftsenhet i 1999 bli på 287 472 kr (1998: 364 546 kr).

Det var klare nivåforskjeller i resultatmålene mellom reinbeiteområdene sør for Troms, og de nordlige reinbeiteområdene med unntak av Polmak/Varanger. Vederlag til arbeid og egenkapital samlet for de sørlige reinbeiteområdene var på henholdsvis 275 961 kroner per driftsenhet og 205 165 kroner per årsverk. For de nordlige reinbeiteområdene (med unntak av Polmak/Varanger) viser tilsvarende beregninger 47 396 kroner per driftsenhet og 26 840 kroner per årsverk.

Vest-Finnmark, Karasjok og Nord-Trøndelag hadde negativ endring i resultatmålene fra 1998 til 1999. For de øvrige områdene var endringene positive.

Endringene i reinhjordverdien hadde stor betydning for resultatmålene i de fleste reinbeiteområdene. Endringen framkom som følge av endringer i reintallet, og forskyvninger i slaktetidspunkt. Fra 1998 til 1999 utgjorde summen av endringene i reinhjordverdien følgende endringer i 1 000 kroner for de ulike reinbeiteområdene: Polmak/Varanger + 772, Karasjok - 1 756, Vest-Finnmark - 8 372, Troms + 1 123, Nordland + 150, Nord-Trøndelag + 242, Sør-Trøndelag/Hedmark + 2 451 og Tamreinlag + 398.

Hvis en ser bort fra endringer i reinhjordverdien øker sum inntekter i samtlige reinbeiteområder unntatt Polmak/Varanger, Sør-Trøndelag/Hedmark og tamreinlagene. I reinbeiteområdene med økning i sum inntekter skyldtes økningen i hovedsak økte inntekter fra kjøttproduksjon. Reduksjon i inntektene i Polmak/Varanger og tamreinlagene kom som et resultat av nedgang i kjøttinntektene, mens for Sør-Trøndelag/Hedmarks vedkommende skyldtes en kombinasjon av reduserte kjøttinntekter og en nedgang i utbetalte erstatninger for rovdyrtap.

De totale kostnadene økte i Karasjok, Vest-Finnmark og Nord-Trøndelag. Nord-Trøndelag hadde den prosentvise største kostnadsøkningen (+ 22%), mens kostnadene i tamreinlagene ble mest redusert (- 24%). I sum ga dette en økning i de totale kostnadene på 0,3% fra 1998 til 1999.

Sum statstilskudd ble redusert i samtlige reinbeiteområder unntatt Polmak/Varanger, Nordland og Sør-Trøndelag/Hedmark. Hovedårsaken i nedgangen i Vest-Finnmark var en reduksjon på posten ekstraordinære tiltak. Økningen i Sør-Trøndelag/Hedmark forklares med en utbetaling av ekstraordinære tilskudd på 2,1 mill. kroner i 1999.

Endringene i hovedpostene i totalregnskapet fra 1998 til 1999 gir følgende forklaring til endringene i resultatmålene i de ulike reinbeiteområdene.

- *Polmak/Varanger*: Endringer i reinhjordverdien og reduserte kostnader ga en positiv utvikling i resultatmålene til tross for reduserte kjøttinntekter.
- *Karasjok*: Den negative endringen i resultatmålene skyldtes en reduksjon i statstilskuddene i hovedsak som følge av nedgang på posten ekstraordinære inntektsoverføringer. Totale kostnader økte samtidig som den negative endringen i reinhjordverdien var større enn økningen i kjøttverdien.
- *Vest-Finnmark*: Kjøttinntektene økte, men en negativ endring i reinhjordverdien, økte kostnader og reduserte inntektsoverføringer medførte en nedgang i resultatmålene.
- *Troms*: Resultatforbedringen kom som følge av økte kjøttinntekter, reduserte kostnader og en positiv endring i reinhjordverdien som oppveide reduksjoner i inntektsoverføringer og erstatninger for tap av dyr.
- *Nordland*: Det var kun mindre endringer i resultatmålene i dette området. Kjøttinntektene, inntektsoverføringer og erstatninger økte, mens det var en negativ endring i reinhjordverdien.
- *Nord-Trøndelag*: Den negative endringen i resultatmålene kom i hovedsak som følge av negativ endring i reinhjordverdien, bortfall av ekstraordinære overføringer og økte kostnader. Kjøttinntektene økte også i dette området.
- *Sør-Trøndelag/Hedmark*: Ekstraordinære overføringer og reduserte kostnader samt en positiv endring i reinhjordverdien bidro til en resultatforbedring i dette området.
- *Tamreinlag*: Positiv endring i reinhjordverdien og reduserte kostnader oppveide de negative endringene i kjøttinntekter og inntektsoverføringer. I sum var det en forbedring i resultatmålene.

Det totale økonomiske resultatet for næringen samlet sett må fortsatt karakteriseres som svakt. Departementet vil peke på de store forskjellene i produksjonstilpasning og effektivitet i næringen. Den økonomiske og sosiale situasjo-

nen for reieneierne i store deler av de sentrale reindriftsområdene i Finnmark er fortsatt meget vanskelig. Totalregnskapet viser at de økonomiske resultatene er svært dårlige. Det er få alternative inntekts- og sysselsettingsmuligheter, noe som forverrer situasjonen i regionen og skaper risiko for ny overetablering i næringen.

Situasjonen krever at omleggingene som er iverksatt i næringen fortsetter gjennom de økonomiske virkemidlene som skal bidra til høyt slakteuttak, tidligere gjennomføring av slaktingen og satsing på utviklings- og investeringstiltak. Dette er helt nødvendig for å sikre en bærekraftig utvikling i reindriftsnæringen.

3.1.4 Driftsenhetenes økonomi

Tabell 3.3, økonomiske nøkkeltall per driftsenhet i reinbeiteområdene, viser stor variasjon i totale inntekter. Gjennomsnittlige totale inntekter per driftsenhet i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde var hele 4 ganger høyere enn i Vest-Finnmark reinbeiteområde. Det er både inntekter per rein i vårflokk og antall rein i vårflokk per driftsenhet som forklarer denne forskjellen. Områder med høyest totale inntekter per driftsenhet, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark, hadde både høy inntekt per rein og høyt gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet. Polmak/Varanger hadde reintallet per driftsenhet på sammen nivå som disse to områdene, men betydelig lavere inntekt per rein. Karasjok og Vest-Finnmark, hadde omtrent samme gjennomsnittlige totale inntekt per driftsenhet. Karasjok hadde et betydelig lavere antall rein per driftsenhet enn Kautokeino, men til gjengjeld betydelig høyere inntekt per rein. Inntekt per rein i Karasjok var imidlertid lav i forhold til områder sør for Finnmark. Troms og Nordland hadde en høy inntekt per rein i vårflokk, men hadde lavere gjennomsnittlig reintall enn Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark. Det var særlig Troms som hadde et lavt gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet.

Tabell 3.3: Økonomiske nøkkeltall per driftsenhet for reinbeiteområdene for 1999

	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest-Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Tr.lag	Sør-Tr./Hedmark
Antall rein i vårflokk	438	242	343	182	260	410	458
Totale inntekter, kr ¹	239 800	108 500	94 500	162 100	272 300	332 200	395 500
Inntekter per rein, kr ^{1, 2}	548	448	275	891	1 047	810	864
Totale tilskudd, kr ³	68 800	78 000	86 100	79 400	109 900	150 300	204 900
Totale kostnader, kr	139 100	135 300	127 100	151 700	172 800	160 700	180 400
Kostnader per rein, kr ²	318	559	371	833	664	392	394
Vederlag til A+EK, kr ⁴	154 188	41 996	43 050	81 542	193 550	303 728	396 178
Vedl. til A+EK pr rein, kr ^{2, 4}	352	174	126	448	745	741	865
Inntekter utenfor reindriften, kr	196 000	134 000	127 000	130 000	109 000	121 000	105 000

¹ Inkludert kjøtt og biprodukter, kjøre- og arbeidsinntekter, binæringer, endringer i hjordverdien og erstatninger.

² Per rein i vårflokk³ Inkludert alle tilskudd som utbetales til reindriften⁴ A+EK = arbeid og egenkapital

Det var også betydelig variasjon i gjennomsnittlige totale tilskudd per driftsenhet mellom reinbeiteområdene. Det er mange grunner til dette, bl.a. ekstraordinære tilskudd, tilskudd til kostnader til tiltak mot radioaktivitet og at den andel av driftsenhetene som faktisk fikk tilskudd varierer mellom områdene. For reinbeiteområdene Karasjok, Vest-Finnmark og Troms skyldes det lave tilskuddsnivået i stor grad at det var kun henholdsvis 66, 43 og 65 % av driftsenhetene som søkte som fikk innvilget tilskudd i disse områdene. De viktigste årsakene til avslag var at driftsenhetene ikke oppnådde slaktekravet (produktivitetskrav/vektgrensekrav) (48%) og/eller hadde under 800 kg dokumentert slakteuttak (28%). Andre årsaker som mer enn 600 rein eller fastsatt øvre grense, ikke lovlig reindrift, mm utgjorde en liten andel (7%).

Ser man på totale kostnader per driftsenhet, vist i tabell 3.3, så varierte også de mellom områdene, men i langt mindre grad enn inntektene. Totale kostnader per rein varierte imidlertid svært mye mellom områdene, og det er en klar sammenheng mellom gjennomsnittlig antall rein i driftsenheten og kostnader per rein. Det ser med andre ord ut til at kostnadene per driftsenhet i betydelig grad er uavhengig av antall rein.

Vederlag til arbeid og egenkapital per driftsenhet er redegjort for i 3.1.3, og viser en dramatisk forskjell mellom områdene. Mens vederlaget var på i underkant av 400 000 kroner i Sør-Trøndelag/Hedmark, så var det om lag 1/10 av dette i Karasjok og Vest-Finnmark. Den store variasjonen skyldtes både forskjell i antall rein per driftsenhet og inntjening per rein, der forskjellen i inntjening per rein betyr mest. Dersom man legger til grunn vederlag for arbeid og egenkapital per rein for Sør-Trøndelag/Hedmark og samme antall rein som gjennomsnittet i Karasjok (242), så vil det beregnede vederlaget bli på i overkant av 200 000 kr. En forbedring i driftsenhetenes lønnsomhet i de områder med lavest lønnsomhet betinger først og fremst en forbedring i inntjening per rein, men også økt gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet. Økning i antall rein per driftsenhet forutsetter en betydelig reduksjon i antall driftsenheter.

Inntekter utenfor reindriften utgjør mer enn halvparten av totale inntekter per driftsenhet (summen av vederlag til arbeid og egenkapital og inntekter utenfor reindriften), og varierer fra 105 000 for Sør-Trøndelag/Hedmark til 196 000 for Polmak/Varanger. Andelen inntekter utenfor reindriften er vist i tabell 3.4. Andelen varierer fra år til år, og mellom områdene. Inntekt utenfra betyr mest for Karasjok og Vest-Finnmark, og minst for Sør-Trøndelag/Hedmark. For Karasjok og Vest-Finnmark er inntekt utenfor reindriften en vesentlig betingelse for å kunne forbli i næringen. Det er i all hovedsak kvinner som står for inntekten utenfor næringen.

Tabell 3.4: . Andel av inntekt utenfor næringen i forhold til summen av vederlag til arbeid og egenkapital og inntekter utenfor reindriften.

Område	1996	1997	1998	1999
Polmak/Varanger	63,1 %	49,4 %	61,1 %	56,0 %

Tabell 3.4: . Andel av inntekt utenfor næringen i forhold til summen av vederlag til arbeid og egenkapital og inntekter utenfor reindriften.

Karasjok	65,0 %	73,8 %	59,3 %	76,1 %
Vest-Finnmark	88,8 %	76,0 %	43,3 %	74,7 %
Troms	98,5 %	92,7 %	67,8 %	61,5 %
Nordland	47,7 %	41,8 %	28,3 %	36,0 %
Nord-Trøndelag	25,2 %	19,3 %	20,5 %	28,5 %
Sør-Trøndelag/Hedmark	23,4 %	34,6 %	26,2 %	21,0 %
Totalt	47,6 %	56,8 %	43,7 %	56,3 %

3.1.5 Biologisk produksjon

Kjøtt og erstatninger er de viktigste postene for driftsenhetenes inntekter som vist i tabell 3.5. Erstatninger til tap av dyr på beite utgjør hoveddelen av totale erstatninger. Av erstatninger til tap av dyr på beite utgjorde erstatninger for rein drept av fredet rovvilt 98,3% i 1999. Disse inntektspostene vil derfor bli nærmere omtalt.

Tabell 3.5: Prosentvis fordeling av driftsenhetenes inntekter i 1999

Inntektsposter ¹	Reinbeiteområde							
	Polmak/ Varanger	Karasjok	Vest-Finnmark	Troms	Nordland	Nord-Trøndel.	S.Tr.la g/Hedmark	Totalt
Kjøttinntekter	80	67	64	58	48	64	77	63
Kjøre- og arb.innt.	4	3	3	3	1	0	1	2
Binæringer	1	2	9	3	1	0	0	4
Erstatninger	16	28	24	36	50	35	23	31
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100

¹ Verdi av endringer i reinhjordverdien er ikke tatt med

3.1.5.1 Slakteuttak og produktivitet

Det totale slaktekvantumet, vist i tabell 3.6, har holdt seg relativt stabilt på rundt 2 000 tonn for driftsårene 1991/1992 til 1995/1996. Fra driftsåret 1995/1996 til driftsåret 1997/1998 var det en reduksjon på total slaktekvantum på 790 tonn. Siden 1997/1998 har det vært en svak økning i slaktekvantumet.

Tabell 3.6: Totalt slaktekvantum for de siste ni driftsårene. Slaktedyr til eget forbruk og privat omsetning er medregnet.

Reinbeiteområde	Totalt slaktekvantum i driftsåret (tonn)								
	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00
Polmak/Varanger	282	270	260	246	228	148	150	172	188
Karasjok	428	304	352	297	330	227	165	185	229
Øst-Finnmark	709	575	613	544	558	375	316	356	417
Vest-Finnmark	602	652	649	643	818	547	407	445	397

Tabell 3.6: Totalt slaktekvantum for de siste ni driftsårene. Slaktedyr til eget forbruk og privat omsetning er medregnet.

Troms	53	71	66	62	66	65	35	45	49
Nordland	114	132	159	135	139	98	82	70	82
Nord-Trøndelag	213	174	201	153	158	144	136	157	164
Sør-Trøndelag/Hedmark	235	228	230	204	184	190	160	166	211
Samisk reindrift totalt	1 926	1 832	1 916	1 740	1 922	1 419	1 135	1 239	1 321
Tamreinlag	171	162	163	156	151	204	151	174	169
Reindrift totalt	2 097	1 994	2 079	1 897	2 073	1 624	1 286	1 412	1 490

Finnmark har hatt den største reduksjonen i slaktekvantumet. Reduksjonen skyldes store tap i forbindelse med den vanskelige vinteren 1996/1997, økte tap til rovdyr og redusert produktivitet.

Produktiviteten, uttrykt som totalproduksjon per livrein og per areal, er vist i tabell 3.7. Totalproduksjon tar hensyn til slakteuttak og endring i reintall gjennom driftsåret og er et biologisk uttrykk for produktivitet. Produktiviteten varierer noe fra år til år, mellom områder og innen områder. Produktiviteten har vært noenlunde stabil for de fleste områder gjennom de siste 5 årene. For Kautokeino er imidlertid produktiviteten dramatisk redusert i løpet av denne perioden, både uttrykt som totalproduksjon per livrein og særlig per arealenhet. Dette skyldes i tillegg til redusert produktivitet per livrein, at antall rein er redusert i samme periode. Karasjok ligger stabilt lavt, mens Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag/Hedmark og i særdeleshet tamreinlagene ligger stabilt høyt. Det er også betydelige forskjeller innen områdene. I Øst-Finnmark har for eksempel flere av distriktene i Sør-Varanger produktivitet på linje med Sør-Trøndelag/Hedmark, og også i Vest-Finnmark er det distrikter med en totalproduksjon per livrein på over 10 kg. Årsaken til forskjellene mellom områdene ligger i ulike strategier med hensyn på flokkstruktur, slakteuttak, driftsform, tap av dyr på beite, beitebruk og beitebelegg.

Tabell 3.7: Totalproduksjon per livrein og per arealenhet for de fem siste driftsårene for de ulike reinbeiteområder

Område	Totalproduksjon per livrein					Totalproduksjon per arealenhet				
	(kg per dyr)					(kg per km ²)				
	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00	95/96	96/97	97/98	98/99	99/00
Polmak/Varanger	9,2	5,5	9,7	7,7	8,7	13,2	7,5	12,4	10,4	11,6
Karasjok	4,9	3,7	3,6	5,5	4,9	12,8	9,0	8,3	11,1	10,0
Vest-Finnmark	7,8	6,6	4,2	5,2	2,1	26,6	20,4	14,3	15,5	6,1
Troms	8,2	3,1	3,4	7,5	6,3	4,2	1,6	1,6	3,3	3,0
Nordland	10,3	8,7	3,4	6,1	7,2	3,9	3,2	1,2	2,0	2,5
Nord-Trøndelag	9,5	12,0	9,4	11,0	11,3	6,0	7,6	5,8	7,0	7,4
Sør-Tr.lag/Hedmark	13,2	12,4	11,2	13,5	13,2	22,2	20,6	18,1	21,3	21,8
Samisk reindr. totalt	8,0	6,7	5,4	6,8	5,5	11,6	9,1	7,5	8,6	7,0

Tabell 3.7: Totalproduksjon per livrein og per arealenhet for de fem siste driftstårene for de ulike reinbeiteområder

Tamreinlagene	15,7	17,0	15,5	17,0	16,8	30,4	34,2	28,9	25,6	25,8
Reindrift totalt	8,4	7,2	5,9	7,4	6,2	12,3	10,0	8,3	9,5	8,0

3.1.5.2 Tap av rein

Tap av rein har økt betydelig i løpet av de siste 5-6 årene. Årsakssammenhengen er komplisert, men rovdyrtapenes andel av de totale tapene har vært økende de siste årene og er i dag den viktigste tapsposten. Andre årsaker til tap er sykdom, ulykker og andre tap (tidligtap av kalv, tap som følge av ugunstige vær- og beiteforhold, slitte beiter og tyveri).

Det aller viktigste tiltaket for å redusere rovvilttap er reduksjon av antall rovdyr i reinbeiteområdene. Det er Miljøverndepartementet som har forvaltningsansvaret for rovvilt. Det er gjennomført en rekke endringer i rovviltpolitikken det siste året for å redusere tapene. Av tiltak som er gjennomført nevnes:

- endring i viltloven og forvaltningsforskriften
- nasjonalt overvåkningsprogram er på plass, med NINA som koordinator
- skadedokumentasjon over hele landet organisert gjennom Statens naturoppsyn (SNO)
- statlig jegerkorps i regi av SNO etablert og operativt
- revidert erstatningsregelverk for tamrein forutsettes fastsatt i mars/april 2001
- evaluering av jerveforvaltning er igangsatt (Gjelder Sør- og Nord-Norge og omfatter bestandsregistreringer, lisensjakt, skadefelling, effekt av forebyggende tiltak og erfaringer fra justert kjerneområde for jerv i Sør-Norge. Utviklingen i årene 1993-2000 gjennomgås som en del av evalueringen.)

Et tamreinfaglig utvalg skal revitaliseres for å skape et felles forum for å drøfte problemer og tiltak knyttet til reindrift og rovviltforvaltning. Direktoratet for naturforvaltning (DN) utformer, sammen med Reindrifftsforvaltninga i Alta (RFA), en ramme for dette samarbeidet og innkaller til et første møte i nær kontakt med Norske Reindrifftsamere Landsforbund (NRL). Disse aktørene vil være de faste deltakerne i samarbeidsforumet.

Tyveri av rein utgjør også en betydelig tapspost. I den forbindelse har avtalepartene under forhandlingene for avtalen for 2001/2002 blitt enig om at dette drøftes mellom NRL, Landbruksdepartementet og andre aktuelle myndigheter for å komme fram til egnete tiltak for å redusere problemet.

De store tapene har også sammenheng med dyrenes ernæringsstatus gjennom vinteren som påvirkes av snø- og klimaforhold. I Karasjok og Vest-Finnmark er det også sammenheng med nedslitte beiter. Simlenes kalveproduksjon, både i form av kalvingsprosent og kalvenes overlevelse, er vist å henge nøye sammen med simlenes kondisjon om våren, samt at ernæringsstatus også har betydning for overlevelse av voksne rein.

3.1.6 Struktur og strukturelle tiltak

3.1.6.1 Struktur

Antall familieenheter/driftsenheter i samisk reindrift økte fra om lag 420 i 1950 til rundt 670 enheter i 1990. Fra 1990 til 2000 er antall enheter redusert til 562 enheter. Reduksjonen har i hovedsak skjedd i Finnmark som en følge av omstillingsprogrammet for Indre-Finnmark. Fra 1997 har det vært en svak økning i Finnmark. Økningen kan for en stor del forklares med at en del av de som var på omstillingslønn har gjenopptatt sine driftsenheter.

Antall personer tilknyttet reindriftsnæringen økte fra 1 646 i 1950 til 2 813 i 1999, som er en økning på 70%. Dette er vist i tabell 3.8. Den største økningen har skjedd i Finnmark. Antall personer per driftsenhet har holdt seg på samme nivå fram til 1990, rundt 4 personer per driftsenhet. Fra 1990 har antall personer per driftsenhet økt i samtlige reinbeiteområder til et gjennomsnitt på 5. Reduksjonen i antall driftsenheter som har funnet sted i Finnmark i løpet av de siste 10 år, har ikke resultert i redusert antall personer tilknyttet næringen.

Tabell 3.8: Utvikling i antall personer tilknyttet reindriftsnæringen

	Årstall					
Reinbeiteområde	1950	1960	1970	1980	1990	1999
Øst-Finnmark				522 ¹	809 ¹	787 ¹
Vest-Finnmark				1 034	1 330	1 324
Finnmark	1 200	1 400	1 500	1 556	2 139	2 111
Troms	55	79	105	145	139	179
Nordland	144 ²	122 ²	135	135	147	194
Nord-Trøndelag	135	121	128	126	132	179
Sør-Tr.lag/Hedmark	112	110	120	78	128	150
Totalt samisk rein-drift	1 646	1 832	1 988	2 040	2 685	2 813

¹ Polmak/Varanger og Karasjok

² I tillegg kommer personer utenfor distrikt.

I 1990 hadde 32,2% driftsenheter under 200 rein, 53,9% med mellom 200 og 600 rein, og 13,8% med over 600 rein. Tilsvarende tall for 1999 var hhv 42,5%, 52,3% og 5,2%.

Antall rein per driftsenhet har de 10 siste årene vært relativt stabilt for alle områder unntatt Karasjok og Vest-Finnmark som har hatt en betydelig nedgang siden driftsårene 1995/1996-1996/1997. Reduksjonen i antall rein i Finnmark skyldes reduksjon i både antall driftsenheter og gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet. Det er relativt store forskjeller i gjennomsnittlig reintall per driftsenhet mellom områdene. For driftsåret 1999/2000 var gjennomsnittlig antall rein per driftsenhet på 412, 227, 285, 185, 250, 356 og 429 for henholdsvis Polmak/Varanger, Karasjok, Vest-Finnmark, Troms, Nordland, Nord-Trøndelag og Sør-Trøndelag/Hedmark.

3.1.6.2 Omstillingsprogrammet

Omstillingsprogrammet for Indre-Finnmark ble etablert høsten 1993 med tilbakevirkende kraft for de som slaktet ned flokken sin etter 1. september 1992. Det overordnede målet var å legge forholdene til rette for utvikling av en økologisk og økonomisk bærekraftig reindrift i Finnmark. Virkemiddelet var å redusere reintallet gjennom å redusere antall driftsenheter. I tillegg skulle programmet styrke næringsliv og utdanningsmuligheter ved å integrere omstillere i det øvrige arbeidsmarkedet.

Omstillingsprogrammet for Indre-Finnmark ble formelt avsluttet ved utgangen av 1998. Kravet for å motta omstillingslønn var i utgangspunktet avvikling av driftsenheten. Senere ble det gitt adgang til å stille driftsenheten i bero, en «frysordning», noe som innebærer at omstillere kan gjenoppta driftsenheten selv eller overdra driftsenheten til en av livsarvingene når omstillingsperioden er over.

Status for omstillingsprogrammet per 31.mars 2000 er vist i tabell 3.9. Det var 101 driftsenheter som gikk ut i omstilling. Det er ventet at mellom 60 og 70 vil gjenoppta driften, men det er usikkert hvor mange av disse som faktisk vil bli aktive driftsenheter. En av årsakene til at så vidt mange ønsker å gjenoppta driften er mangel på alternativ sysselsetting.

Tabell 3.9: Status for omstillingsenhetene i Indre-Finnmark per 31. mars 2000.

Reinbeiteområde	Avviklet ¹	Gjenopptatt per 31.03.00			Ut av omstilling 2000/01 ⁵	Antall driftsenheter	
		Totalt	Aktive ²	Inaktive ³		1991/92	1999/00
Polmak/Varanger ⁴	0	3	3	0	1	51	45
Karasjok	3	13	7	6	17	161	129
Vest-Finnmark	10	23	15	8	31	290	227
Totalt	13	39	25	14	49	502	401

¹ Med avviklet omstillingsenhet menes driftsenhet der konsesjon formelt er avviklet.

² Med aktive omstillingsenheter menes omstillingsenheter som har gjenopptatt sin driftsenhet, og som har rein i sluttstatus.

³ Med inaktive omstillingsenheter menes omstillingsenheter som har gjenopptatt sin driftsenhet, men som ikke har rein i sluttstatus.

⁴ Omstillingsprogrammet omfattet ikke driftsenheter fra Varanger.

⁵ Avvik mellom antall driftsenheter som går ut av omstilling i driftsåret 2000/01 (49 enheter) og antall driftsenheter som gikk inn i omstilling i driftsåret 1995/96 (45 stykker) skyldes forskyvning mellom tilsagn om omstilling og faktisk omstilling.

For personer som var over 50 år da de gikk ut i omstilling er det etablert en ordning med forlenget omstillingslønn som gjelder fram til vedkommende går over på ordinær alderspensjon. Av de omstillingsenheter som er avviklet har 6 gått over på forlenget omstillingslønn, og av de 49 som går ut av omstilling i driftsåret 2000/01 er det 11 enheter som vil gå over på forlenget omstillingslønn.

3.1.6.3 Innløsning av driftsenheter

I reindriftsavtalen for 1998/99 ble det åpnet for å bruke midler fra Reindriftens Utviklingsfond (RUF) til innløsning av driftsenheter. Ved innløsning fraskriver innehaver av driftsenheten seg rettigheten som driftsenhetsinnehaver etter reindriftsloven, herunder retten til å overdra eller få overdratt driftsenhet. Innløsningsbeløpet ytes som en engangsutbetaling med kr 450 000,- per driftsenhet. Ordningen skal brukes målrettet i forhold til reintallstilpasning og ressursutnyttelse i distriktet. I driftsåret 1999/2000 ble det behandlet 32 søknader om innløsning, hvorav 30 var fra Finnmark. 22 driftsenheter fikk innvilget innløsning. For driftsåret 2000/2001 er det behandlet 17 nye søknader om innløsning, hvorav alle utenom én søknad var fra Finnmark. Av disse er 10 driftsenheter gitt tilsagn om innløsning.

3.2 Ressurssituasjonen

3.2.1 Beitegrunnet

Det totale reindriftsareal i Norge er drøyt 140 000 km². Dette utgjør mer enn 40% av det samlede areal i landet, og berører rundt 140 kommuner fra Finnmark i nord til Hedmark i sør, samt i Nord-Gudbrandsdalen og Valdres. Både flyttemønster og arealbruk varierer mellom områdene. Dette har i hovedsak sammenheng med ulike naturgitte forhold.

I Finnmark skjer vinterbeitingen i innlandet og sommerbeitingen ved kysten. Vår- og høstbeitingen skjer i hovedsak i en mellomliggende sone. I Troms skjer flyttingen oftest over korte avstander og innen samme distrikt. Reindriften i Nordland har et todelt flyttemønster. Her, i likhet med Troms, flytter noen distrikt på vinterbeite i Sverige, mens andre har sine vinterbeiter ved kysten. I Nord-Trøndelag har de fleste distrikt kystnære vinterbeiter, men det foregår også vinterbeiting i innlandet. Flyttingen i Sør-Trøndelag/Hedmark foregår i hovedsak fra barmarksbeiter i nord til vinterbeiter i sør. Tamreinlagene nytter generelt kystnære høyfjellsområder i nordvest som barmarksbeite og mer kontinentale og lavereliggende fjell- og skogsområder i sørøst som vinterbeite.

Sammenholdes de enkelte områders bruttoareal med reintallet i vårflokken, finner man store forskjeller i dyretetthet mellom områdene - fra 0,4 rein/km² i Troms og Nordland til 3 rein/km² i Vest-Finnmark. Faktorer som temperatur, nedbør, topografi og berggrunn gir grunnlag for områdevis variasjon i vekst- og vegetasjonsforhold. I Troms, Nordland og Nord-Trøndelag setter vinterbeitekapasiteten klare skranker for dyretettheten. I Sør-Trøndelag/Hedmark er det en bedre balanse mellom sommer- og vinterbeitekapasitet, her er dyretettheten 1,6 rein/km². Den høge dyretettheten i Vest-Finnmark på 3 rein/km² uttrykker stor mistilpasning til beitegrunnet. Dyretettheten i Øst-Finnmark er til sammenligning 1,7 rein/km² - tilnærmet lik den i Sør-Trøndelag/Hedmark.

3.2.2 Menneskelige inngrep og forstyrrelser

De reindriftspolitiske målene har siden St. meld. nr. 28 (1991-92) vært sammenfattet i begrepet «En bærekraftig reindrift». Med dette menes en reindrift

som har økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft. Innenfor deler av reindrifftsområdene oppnås det i dag ikke tilfredsstillende resultater på de nevnte mål. Dette har flere årsaker, men en viktig årsak er en kontinuerlig reduksjon av reinbeitearealer.

Realiteten er at inngrep og forstyrrelser innenfor reinbeiteområdene har akselerert de siste tiårene. Dette har ført til varig reduksjon av arealer som reindriften har til rådighet og til økte forstyrrelser for reinflokkene.

Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktivitet kan være permanent tap av det beiteland som nedbygges eller oppdyrkes, samt hindringer i reinens trekk- eller flyttleier. Indirekte konsekvenser kan være midlertidig tap eller redusert bruk av omkringliggende beiteland, merarbeid for reineier og stress for reinen. Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktivitet er oftest større enn hva summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. Dette henger sammen med oppstyking av beiteområdene, noe som vanskelig lar seg forene med reinens behov for sammenhengende «friområder» og trekkleier. En slik fragmentering av reinbeiteland har vært, og er trolig en av de alvorligste truslene mot reindrifftsens arealgrunnlag.

På grunnlag av de nevnte forhold er det viktig å sikre reindrifftsens arealer. I dette arbeidet er det viktig å øke forståelsen og få aksept for reindrifftsens bruk av arealer.

På den andre siden bidrar reindriften med inngrep og ferdsel som har innvirkning på arealinteresser, og da spesielt naturvern- og jakt- og friluftsinteressene. Lange sperregjerder, utstrakt barmarkskjøring og overbeiting medfører skader på jordsmonn, vegetasjon og fauna, og forringer naturmiljø og naturopplevelser for andre brukere. Sannsynligheten for at reindriften vinner forståelse for at det er nødvendig å begrense inngrep i reinbeiteland øker dersom reindriften også viser forståelse for andre arealinteresser ved sine inngrep og sin bruk av arealene.

Det er viktig å bedre samordningen av reindrifftsens arealbruk med andre interesser. Plan- og bygningsloven er et sentralt virkemiddel i denne sammenheng. Etter dagens plan- og bygningslov er reindriften høringsinstans og innsigelsesmyndighet til kommunens arealplaner, reguleringsplaner og andre arealsaker. Distriktsstyrene i berørte reinbeitedistrikt er høringsinstans, mens områdestyrene er innsigelsesmyndighet i arealplansaker og reguleringssaker. Reindrifftsforvaltningens områdekontorer er faglig rådgiver for distriktsstyrene og områdestyrene i slike saker og saksbehandler for områdestyrene.

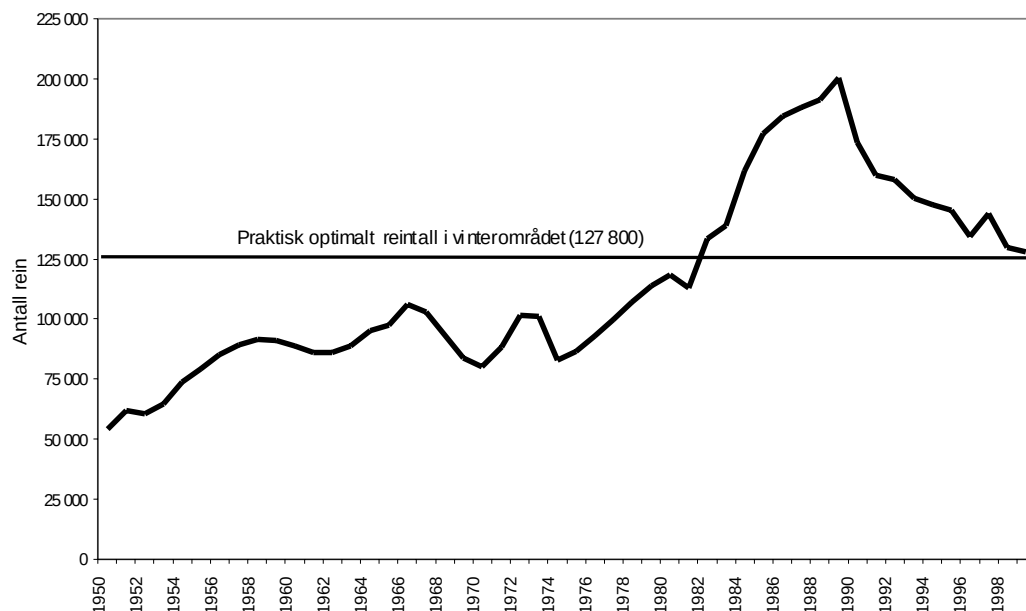
Den 23. oktober 1998 ble Planlovutvalget oppnevnt i statsråd for å se på behovet for revisjon av planleggingsbestemmelsene i plan- og bygningsloven og tilgrensende lover og forskrifter. Et viktig siktemål med arbeidet er å fremme forslag til regelendringer slik at det blir lettere å ivareta viktige samfunnsinteresser, som bl.a. å sørge for bærekraftig utvikling, verdiskaping, sysselsetting, bedre levekår og tilstrekkelig tilgang på gode boliger. Mandatet sier at det bør være enkelt å praktisere loven, og at saksbehandlingsreglene bør gi effektiv planlegging. Utvalget skal legge vekt på å gjøre lovteksten lettere å lese for forskjellige brukere, og berørte som vil delta i planprosessene skal stille sterkere. Reglene bør dessuten sikre at miljø- og samfunnshensyn vurderes i all planlegging. Loven skal imidlertid ikke forandres så mye at det

går på bekostning av dagens hovedstruktur eller bærende prinsipper, dvs. lokal, demokratisk planlegging, åpenhet og medvirkning.

Regjeringen er av den mening at en sikring av reindrifftsarealer er vesentlig for å nå de reindriftpolitiske målene. Etter initiativ fra Landbruksministeren og Kommunal- og regionalministeren vil planlovutvalget bli utvidet med en representant fra reindriften. En slik representasjon medfører at næringen selv kan ta aktivt del i det arbeidet som vil være av vesentlig betydning for utøvelsen av reindriften i framtiden, og med det bidra til å sikre bevaringen og utviklingen av samisk kultur.

3.2.3 Tilpasning av reintallet til beitegrunnet

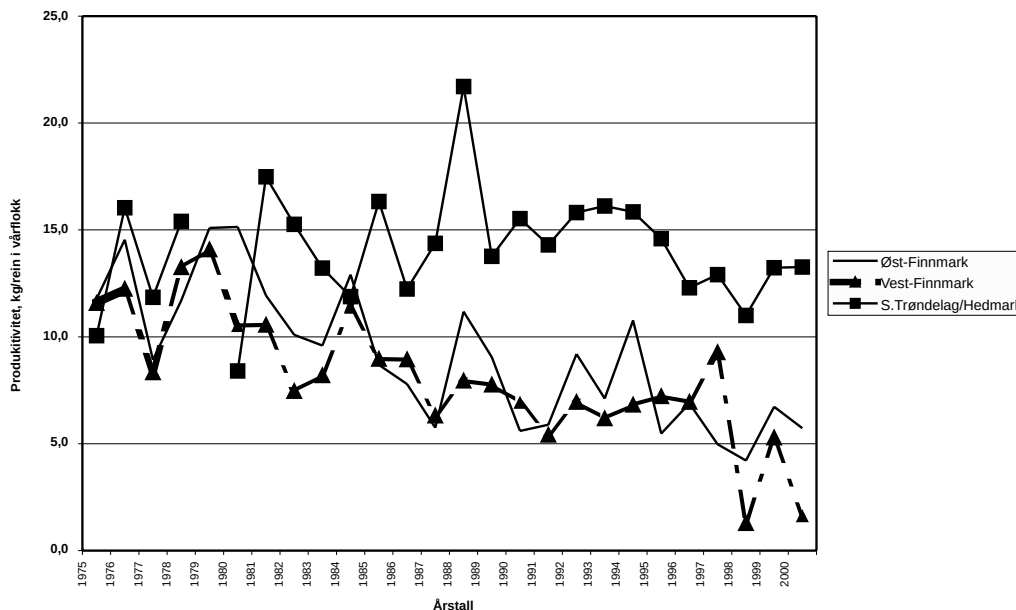
En grunnleggende forutsetning for en økologisk bærekraftig reindriftnæring er at beiteressursene ikke utnyttes i større grad enn det bæreevnen tillater. Dette er spesielt viktig for lav som er flerårige vekster, og som ved utbeiting vil ha behov for lang tid, 8-10 år, for å nå optimal produksjon igjen.

Figur 3.1 Utvikling av reintall i Finnmark fra 1950 til 1999. Praktisk optimalt reintall i vinterområdene er etter Reinbeitekommissjon av 1964.

Reintallet har holdt seg noenlunde stabilt i alle reinbeiteområder fram til slutten av 1970-årene. Da begynte reintallet å øke raskt i Finnmark, særlig Karasjok og Vest-Finnmark, med en topp i 1989. Etter 1989 er reintallet redusert betydelig. I de øvrige områder har reintallet holdt seg på samme nivå. Utvikling av reintall i Finnmark fra 1950 til 1999 er vist i figur 3.1. I perioden fra 1835 til 1950 varierte reintallet i Finnmark mellom 50 000 og 100 000 rein.

Økningen i reintallet i Finnmark resulterte i en mistilpasning av reintall i forhold til beitegrunnet noe som har medført redusert produktivitet, lavere slaktevekter, lavere kalvingsprosent og økt dødelighet. På 70-tallet var produktiviteten på samme nivå i Finnmark og Sør-Trøndelag/Hedmark. Utover 80-tallet oppstod det forskjeller i produktivetsutviklingen. Produktiviteten økte i Sør-Trøndelag/Hedmark, mens den ble betydelig redusert i Finnmark (figur 3.2). Det er variasjoner innenfor områdene. I Øst-Finnmark er for eksempel produktiviteten betydelig høyere i Polmak/Varanger enn i Karasjok. Årsaken til produktivitetssvikten er ikke entydig, men for høyt reintall i forhold til beitegrunnlag er, sammen med store rovdyrtrap, en hovedforklaring.

Figur 3.2 Utvikling av produktivitet (kg totalproduksjon per rein i vårflokk) i Sør-Trøndelag/Hedmark, Øst-Finnmark og Vest-Finnmark fra 1975 til 2000.

Slaktevekter på rein i Karasjok og Vest-Finnmark er betydelig lavere enn i øvrige reinbeiteområder. Dette tyder på mistilpasning mellom antall dyr og beitegrunnlaget. Tidligere var det høye slaktevekter også i disse områdene. Gjennomsnittlig slaktevekt for 11/2 år gamle okser (varit) var på 29,8 kg for 12 sommerbeitedistrikter i Vest-Finnmark i 1960/61-1963/64, mens den var på 23,5 kg for de samme distriktene for reindrifftsåret 1999/2000

Andel simler med lav vekt er høyere i Karasjok og Vest-Finnmark enn i de øvrige områder. Dette har stor betydning på produktiviteten da det i flere studier er vist at det er nøye sammenheng mellom kalveproduksjonen og simlenes vekt, både i form av antall fødsler per 100 simler og overlevelse av kalven de første ukene.

3.2.3.1 Reintallstilpasning innen sommerbeite - grønnbeite

Reindrifftsforvaltningen og NORUT informasjonsteknologi har i samarbeid vist at beitebelegget, antall dyr per arealenhet, er den viktigste forklaringsfaktoren for reinens vekst- og vektutvikling gjennom barmarksperioden. Økologisk og økonomisk reintallstilpasning til sommerbeiteressursene kan derfor baseres på en direkte registrering av reinens egen kondisjon, vekst- og vektutvikling etter sommerbeiteperioden. Der reinen oppnår normal vektutvikling gjennom sommeren og normal kondisjon om høsten, er også reintallet i balanse med sommerbeiteressursene. Der reinen derimot ikke oppnår normal vekt og nødvendig kondisjon før vinteren, er det overbelegg, og reintallet må ned til et nivå der vitaliteten gjenvinnes.

3.2.3.2 Reintallstilpasning innen høst- vinter og vårbeite - lavbeite

Reinens vinterbeite varierer med naturforhold og flyttemønster. I Finnmark og Rørosområdet er lav de aller viktigste beitevekster om vinteren, både kva-

litativt og kvantitativt, mens i f.eks Nordland der vinterbeitene ligger i snøfattige kystnære strøk er lav av underordnet betydning.

Lavmattens produksjonsevne bestemmes av mengde stående lavmasse. Når stående mengde reduseres, reduseres også den årlige tilveksten, som gjør at beitenes bæreevne reduseres akselererende ved et for stort beitetrykk. Ved svært slitte beiter skal det kun et fåtall beitedyr for å holde lavmassen nede. I motsetning til grønnbeite, som stort sett har normal vekst året etter hard beiting, vil lavproduksjonen forbli liten i flere år framover.

På grønnbeitene er dyrets vekst en god indikator på reintallstilpasning i forhold beiteressursene, men dette er ikke en egnet metode for å overvåke reintallstilpasning i forhold til lavbeitene. Reinen vil kunne innta tilnærmet lik mengde lavmasse helt til lavbeitene er nærmest borte, og først da vil dette kunne vises i form av økt dødelighet, lav fruktbarhet og stort tidligtap av kalv. Lavbeitenes tilstand må derfor vurderes ut fra direkte registreringer på lavdekket. Det gjøres både ved hjelp av satelittbilder og feltundersøkelser. Beitekartlegging ved hjelp av satelittbilder gjør det mulig å kartfeste vegetasjonsforholdene over store områder. Ved sammenligning av bilder tatt med års mellomrom får man «tidsstudier» over utviklingen innen et gitt beiteområde. NORUT informasjonsteknologi har på denne måten vist at stående biomasse av lav er dramatisk redusert i Finnmark fra 1973 til 2000. Utviklingen går fram av tabell 3.10.

Tabell 3.10: . Lavbeitenes status, som prosentvis fordeling etter slitasjegrad på Finnmarksvidda (distrikt 30 og 31) i 1973, 1980, 1987/1988, 1996 og 2000 målt ved hjelp av satelitt.

År	Helt nedslitt	Sterkt slitt	Intakt
1973	0	15	85
1980	0	32	68
1987/1988	29	56	15
1996	50	42	8
2000	51	44	5

Kilde: NORUT informasjonsteknologi

Som det går fram av tabell 3.10 er det ikke store endringer siden 1996 i det store bildet, men utviklingen går fortsatt i negativ retning. Ser man på de ulike vegetasjonsklassene så er andel slitte lavheier økt og andel eksponerte rabber, blokk- og grusmark økt, særlig i vår- og høstområdene. Det er med andre ord mindre lav på rabbene/ryggene enn tidligere. Disse ryggene blir først tilgjengelig om våren når snøen tiner, og er dermed viktige for reines overlevelse om våren.

Feltundersøkelser på vår/høst- og vinterbeitene i Finnmark i 1998 og 1999 viser at den stående lavmassen er betydelig lavere enn den massen som gir maksimal årlig nettotilvekst. Dette er vist tabell 3.11. Det er beitenes i Kautokeino som er mest slitt. I Sør-Varanger karakteriseres vinterbeitene som stort sett i godt hold, og lengst sør i Pasvik kunne beitetrykket med fordel vært noe høyere enn det er i dag. Disse data kan ikke uten videre gjøres gjeldende for hele områdene, men gir en god indikasjon på situasjonen.

Tabell 3.11: . Gjennomsnittlig gjenvekstgrad (faktisk lavvolum i % av det lavvolum som gir maksimal nettoproduksjon) basert på målinger i ulike felt i beiteområdene (standardavvik).

Områder	Distriktnr.	Gjenvekstgrad, %
Kautokeino vår- og høstbeite	30	5 (6)
Kautokeino vinterbeite	31	15 (19)
Karasjok vår- og høstbeite	17	21 (27)
Karasjok vinterbeite	18	25 (32)
Levajok	12	18
Polmak reinsogn	8, 11	30
Varanger reinsogn	2, 5C, 5D	51

Kilde: NINA (Norsk institutt for naturforskning)

3.2.3.3 Konklusjon vedrørende ressurs situasjonen

Inngrep, som hver for seg er små og isolert sett av marginal betydning for reindriftsnæringen, er en alvorlig trussel for reindriftens arealgrunnlag. Sakene vurderes enkeltvis, og konsekvensene av den samlede effekten av inngrepene blir ikke tatt i betraktning. Det er en betydelig utfordring å sikre reindriftens arealgrunnlag ved å hindre en fragmentering av reindriftens arealer.

Reintallet synes i hovedsak å være i samsvar med ressursgrunnlaget i alle områder unntatt Karasjok reinsogn i Øst-Finnmark og Vest-Finnmark. Minimumsfaktoren synes å være vinterbeitene, som i enkelte områder er så slitt at de vanskelig kan ta seg opp igjen uten at beitepresset reduseres dramatisk. Det er også viktig å være oppmerksom på at reintall ikke alene er avgjørende for beitenes tilstand, men også hvordan beiteressursene brukes. I denne sammenheng er beitetider, og etterlevelse av disse viktig.

Det må også legges til at forhold som forstyrrelser, både av mennesker og rovdyr, vanskelige klimatiske forhold, driftsform og bruk av beiteområder har betydning for reinens kondisjon. Disse forhold gir størst negative utslag der reinens kondisjon på forhånd er dårlig. Det er likevel hevet over tvil at beitenes tilstand i enkelte områder er hovedårsaken til den årvisse lave produktiviteten og høye dødeligheten.

Reindriftsforvaltningen er i gang med grunnlagsarbeidet slik at Reindriftsstyret kan fastsette øvre reintall for distriktene i Finnmark. For Vest-Finnmark forventes arbeidet å være fullført innen utgangen av 2001, og for Øst-Finnmark i løpet av 1. halvdel av 2002.

3.3 Markedssituasjonen og praktisering av importvernet

I likhet med de foregående årene er det i driftsåret 2000/2001 importert reinslakt og levende rein for slakting. Importen har skjedd fra Finland og Sverige. Hovedhensikten med importen har vært å dekke etterspørselen i det norske markedet, samt unngå de negative konsekvenser som vil følge av at reinkjøttet blir borte fra markedet i en lengre periode av året. Slik har tollregimet vært administrert med tanke på at norske forbrukere får jevn tilgang på reinkjøtt.

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindriften et rimelig vern mot konkurrerende import. Landbruksdepartementet ved Statens landbruksforvaltning (SLF) kan gi tillatelse til import av reinkjøtt til redusert toll (administrativ tollnedsettelse) dersom markedssituasjonen tilsier det. SLF har opprettet et forum bestående av representanter fra reinsdyrslakterier, Norsk Kjøtt, NRL, Statens næringsmiddeltilsyn og Reindrifftsforvaltningen for å innhente relevant informasjon. Eventuell administrasjon av tollsatsene kan skje på bakgrunn av målpris som definert i reindrifftsavtalen, eller dersom det er fare for markedsforstyrrelser.

4 Hovedutfordringer

Reindriften står overfor store utfordringer. Utfordringer i forhold til rovdyrtap og arealinngrep går igjen i de fleste områder, men det er også betydelige regionale forskjeller. I Finnmark har mangel på klare rammebetingelser m.h.t. reintall og beiteområde resultert i en kritisk ressursituasjon, særlig i Vest-Finnmark, noe som har hatt stor negativ betydning både for økonomien og sosiale forhold i næringen. Hovedutfordringen blir derfor å få disse rammebetingelsene på plass. For Troms er hovedutfordringen et stort underskudd på vinterbeiter, store rovdyrtap og svak økonomi. For Nordland og Nord-Trøndelag er hovedutfordringene rovdyrtap og arealvern. I Sør-Trøndelag/Hedmark er hovedutfordringen konflikter om den samiske retten til reindrift på privat grunn innenfor reinbeitedistriktene.

4.1 Rammevilkår

Tilpasning av reintallet i forhold til beiteressursene har vært tema for reindriftsforhandlingene siden St. meld. nr. 28 (1991-92) *En bærekraftig reindrift* og fram til forhandlingene om avtalen for 2000/2001. I avtalen 2000/2001 ble reintallstilpasning tatt ut fordi de økonomiske tiltakene ikke viste seg å være egnet som eneste virkemiddel for tilpasning av reintall til beitegrunnlag. Tilpasningen til beitegrunnlaget vil nå bli gjennomført ved hjelp av lovbaserte virkemidler.

Omfanget av det enkelte distrikts ressursbruk skal etter reindriftslovens § 2 fordeles av Reindriftsstyret gjennom fastsetting av distriktsgrenser, beitesoner innenfor distriktsgrensene, beitetider og øvre reintall per distrikt. For tiden foregår arbeid med nye distriktsinndelinger i Øst-Finnmark, Vest-Finnmark og Troms. Arbeidet i Finnmarksområdene forventes slutført i løpet av 1. halvdel av 2002, mens arbeidet i Troms er lagt på is i påvente av reforhandlinger av den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen.

Reindriftsforvaltningen er i gang med grunnlagsarbeidet slik at Reindriftsstyret kan fastsette øvre reintall for distriktene i Finnmark. For Vest-Finnmark forventes arbeidet å være fullført innen utgangen av 2001 og for Øst-Finnmark i løpet av 1. halvdel av 2002. Dette vil gi den totale rammen i forhold til ressurstilgangen, som sikrer en økologisk bærekraft. I forbindelse med dette arbeidet vil også nye beitetider fastsettes.

I tillegg er det nødvendig å fordele ressursene innenfor distriktene, dvs. fastsette øvre reintall per driftsenhet. Etter reindriftsloven § 2 kan områdestyret fastsette øvre reintall per driftsenhet. Slik regulering er hittil bare gjennomført i deler av de sørlige reinbeiteområdene, hvor det har vist å gi stabile og forutsigbare rammebetingelser for reindriften. I henhold til reindriftsloven § 8a kan distriktene også selv gjennom distriktsplanen fordele reintallet mellom driftsenhetene. Departementet legger til grunn at det bare er aktuelt for områdestyrene å fastsette øvre reintall per driftsenhet der reinbeitedistriktene selv ikke blir enig om fordeling av reintallet. Hovedhensikten med fastsettelse av øvre reintall per driftsenhet er ikke reintallstilpasning, men å fordele ressursene som sikrer flest mulig utøvere innenfor ressursgrunnlaget, samt å

skape trygghet, forutsigbarhet og hindre en framtidig oppbygging av reintallet. Ved fastsetting av øvre reintall per driftsenhet må det også tas hensyn til behovet for et rimelig økonomisk grunnlag for driftsenheten.

4.2 Økonomi

Den sviktende økonomien i deler av næringen er svært alvorlig. Dette bidrar til å svekke næringens kulturelle bærekraft blant annet ved at reindriftsfamilier er helt avhengig av å hente mesteparten av familiens inntekter utenfor næringen. Det er derfor av avgjørende betydning at det økonomiske grunnlaget reetableres.

4.2.1 Strukturtiltak

Det lave gjennomsnittlige antall rein per driftsenhet i enkelte områder, særlig i Karasjok og Troms, og det økende antall driftsenheter med lite rein (>200) gjør det vanskelig å oppnå akseptabelt gjennomsnittlig vederlag til arbeid og egenkapital per driftsenhet selv med en produksjon per rein som i de aller beste områder. I motsetning til andre primærnæringer, er antall personer tilknyttet reindriftnæringen økt. Høyt antall rein i forhold til beiteressursene i enkelte områder synes ikke å skyldes høyt antall rein per enhet, men altfor mange enheter. I disse områdene vil det ut fra dette ikke være tilrådelig at en fortsatt reintallsreduksjon skal skje gjennom redusert antall rein per driftsenhet. Dette vil svekke det økonomiske grunnlaget ytterligere. Derfor må dette skje ved hjelp av reduksjon i antall driftsenheter. Ressursgrunnlaget gir ikke økonomisk grunnlag for så mange personer i næringen som det er i dag.

Innløsning av driftsenheter og andre strukturtiltak for å styrke næringen vil ha en betydelig høyere prioritet enn tidligere. Under årets forhandlinger ble avtalepartene enig om å avsette 12 mill. kroner til innløsning av driftsenheter, noe som er en økning på 8 mill. kroner.

Økonomisk grunnlag for de som er, og skal være i næringen anses for å være en forutsetning for å kunne nå de politiske målene. Bedre økonomi per driftsenhet vil kunne bidra til at flere familiemedlemmer kan delta i driften. Dette vil kunne ha positive effekter på bl.a. kvinnes deltakelse i driften og kunnskapsoverføringen mellom generasjoner.

Kvinnenes deltakelse i reindriften har stor kulturell og sosial betydning. Derfor bør kvinnes mulighet til deltakelse i næringen forbedres

I forbindelse med ansettelse av kvinne- og familiekonsulent i reindriftnæringen bevilget Kommunal- og regionaldepartementet 900 000 kroner og 1 mill. kroner for henholdsvis 1999 og 2000 til kvinnerettede tiltak. Formålet var å fokusere spesielt på kvinners og familiens stilling i reindriftnæringen og kvinners betydning for samisk kultur. For å sikre kvinners muligheter innen reindriftnæringen, og for å se til at de ressurser kvinner representerer kommer næringen til gode, er avtalepartene enige om at denne satsingen videreføres gjennom øremerking av 1 mill. kroner over Reindriften Utviklingsfond. Midlene forutsettes brukt til tiltak som ikke kan finansieres via eksisterende støtteordninger, men som vil ha en utfyllende effekt i forhold til verdiskapingsprogrammet og verdiskapingssatsingen innenfor RUF og Samisk utviklingsfond (SUF). Forvaltningen av midlene legges under RUF-styret.

4.2.2 Verdiskapingsprogrammet

Under årets forhandlinger ble partene enig om å sette av 7,0 mill. kroner til et verdiskapingsprogram for reindriften. Formålet med programmet er å øke verdiskapingen i næringen slik at det kommer reineieren til gode. Verdiskapingsprogrammet for reindriften vil gjennomføres i tråd med handlingsstrategier for Verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon, men vil ikke begrenses til kun å omfatte matprodukter.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift organiseres med en styringsgruppe på 5 medlemmer som oppnevnes av Landbruksdepartementet, der 2 medlemmer foreslås av NRL og 1 av Sametinget. Lederen oppnevnes av Landbruksdepartementet i samråd med NRL og Sametinget. Lederen for styringsgruppen i verdiskapingsprogrammet for reindrift blir også medlem i styringsgruppen for verdiskapingsprogrammet for norsk matproduksjon.

Styringsgruppens ansvar er å gi overordnede prioriteringer og retningslinjer og sikre at det tas hensyn til reindriftenes spesielle forhold. Styringsgruppen skal bidra til å utvikle verdiskapingsprogrammet for reindrift slik at intensjonen med programmet sikres.

Satsingsområder er en gjennomgang av regelverk som kan være til hinder for økt verdiskaping, mobilisering av nettverk, veiledning, motivering og kompetanseheving. Forvaltningen av programmet legges til SND. SND vil legge dette til SND Troms. Det legges til grunn at verdiskapingsprogrammets regler for støttenivå, egenandel, m.v. fastsettes i forskrifter som avklares med avtalepartene.

Reindriftenes verdiskapingspotensial ligger i beiteressursene, slik at utfordringene ligger i å optimalisere den biologiske produksjonen basert på beiteressursene og deretter skape størst mulig verdier basert på den biologiske produksjonen. Den store variasjonen i den biologiske produksjonen mellom reinbeiteområder og distrikter viser at det er et betydelig potensiale for økt verdiskaping gjennom optimalisering av driften. Det foreligger betydelige kunnskaper om dette. Utfordringen blir å gjennomføre systematisk arbeid i distriktene for å gjennomføre optimalisering av den biologiske produksjonen basert på lokale forutsetninger, behov og ønsker. Organisering internt i distriktene anses å være en nøkkelfaktor i denne sammenheng.

Den spesialisering som har skjedd i reindriftnæringen, i likhet med i landbruket, har resultert i at primærprodusenten har fått ansvaret for en mindre del av verdiskapingsprosessen fram til sluttproduktet. Reineierens ansvar er etter hvert blitt begrenset til å produsere slaktedyr, som i stor grad leveres levende til sentrale slakterier. Den videre verdiskaping er det andre som tar seg av. Dette har resultert i at mye av tradisjonell kunnskap om bearbeiding av kjøtt og utnytting av bi-produkter er svekket. Et mål for verdiskapingsprogrammet blir å gi reineieren mulighet til å styrke sin økonomi ved at reineieren tar ansvaret for en større del av verdiskapingen fram til sluttproduktet, og at tradisjonell kunnskap som gir produktene en høyere verdi i markedet kommer til anvendelse. Tidligere var slakting i felt vanlig, men dette er redusert til et minimum bl.a. på grunn av offentlige krav til hygiene og avfallshandtering. En viktig oppgave blir derfor å gå gjennom regelverket for å finne løsninger som er forsvarlig i forhold til hygiene og avfallshandtering, og som gir mulighet til slakting i felt- eller mobile anlegg (slaktebuss) uten for høye

kostnader. Bruk av slaktebuss er, etter Landbruksdepartementets syn, et godt alternativ både i forhold til hygiene, kostnader og fleksibilitet med hensyn til slakteplasser. Dyrevernmessig er det også avgjort en fordel med slakting i felt eller mobile anlegg fordi man da unngår transport av levende rein. Dette gir også bedre anledning til å ta vare på bi-produkter som er viktige som råstoff til duoddji-produksjon (samisk handverk) og samisk tradisjonsmat.

Verdiskapingsprogrammet for reindrift må også legge til rette for at større volum av reinprodukter av høy kvalitet når markeder med høy betalingsvillighet.

Samisk kultur og tradisjon er et sterkt profilelement, og reindriften har store muligheter til å bruke dette for å gi produktene en høyere verdi i markedet. Det blir derfor en utfordring i å revitalisere tradisjonelle bearbeidingsformer av bl.a. matprodukter og presentere disse for markedet.

En reindrift der det blir mange små aktører som produserer ulike spesialiteter gir utfordringer i form av markedsføring, logistikk og distribusjon. Derfor er det viktig at det dannes nettverk mellom aktørene som gjør at slike ting kan løses i fellesskap. Mobilisering av nettverk mellom aktørene blir derfor en sentral oppgave.

Bearbeiding av matvarer, markedsføring og salg til et moderne marked stiller store krav til kunnskap på ulike felt. Kompetanseheving er derfor et sentralt felt som må ha høy prioritet i verdiskapingsprogrammet.

4.2.3 Tap av rein

Tap av rein har økt de siste årene. I dag representerer tap av rein en betydelig trussel for næringens eksistensgrunnlag. Reduksjon av tapene er derfor en nødvendighet for næringens framtidige økonomiske og kulturelle bærekraft. Det er særlig tapene til rovvilt som har økt. Det viktigste og mest effektive tiltak i så henseende er en rovviltforvaltning som muliggjør en reindrift uten de store tapene. Mye er allerede gjort fra myndighetens side. Rovviltforvaltning har hatt en betydelig fokus det siste året. Det er imidlertid fortsatt behov for en tett oppfølging, økt kunnskap om samspillet rein-rovvilt og uttak av skadedyr der det er behov.

Beitesituasjonen i deler av Øst-Finnmark og Vest-Finnmark fører til økt dødelighet og er også en betydelig tapsårsak. Det er også grunn til å tro at noe av det store tapet til rovvilt har sammenheng med dette. Reinstallstilpasning er derfor et sentralt element også i forhold til å redusere tap av dyr på beite.

4.3 Arealvern

4.3.1 Generelt

Inngrep og forstyrrelser innenfor reinbeiteområdene er et stort problem for reindriftsnæringen. Direkte konsekvenser av inngrep og forstyrrende aktivitet er permanent tap av beiteland som nedbygges eller oppdyrkes, samt hindringer i reinens trekk- eller flyttleier. Indirekte konsekvenser er midlertidig tap eller redusert bruk av omkringingliggende beiteland, merarbeid for reineier og stress for reinen. Totaleffekten av mange små inngrep og forstyrrende aktivitet er oftest større enn hva summen av de enkelte inngrep skulle tilsi. Dette

henger sammen med oppstykking av beiteområdene, noe som vanskelig lar seg forene med reinens behov for sammenhengende «friområder» og trekkleier.

Reindrift er en meget arealkrevende næring. Det er ikke uvanlig at reindriften utnytter arealer over flere kommunegrenser. Dette gjør at reindriftsutøverne ofte ikke har tilknytning til kommunene der arealkonfliktene oppstår. Erfaring viser at enkelte kommuner ikke ser det som sin oppgave å ivareta reindriften som utøves innenfor kommunens grenser. Det er derfor viktig å få bevisstgjort planleggenes ansvar på alle nivåer vedrørende den plikt også disse har, etter Grunnloven §110 a og folkerettens regler om urbefolkning og minoriteter, for å ivareta samiske interesser, herunder reindrift. Videre er det et særlig behov for å ivareta reindriftenes særverdiområder. Dette kan f.eks være kalvingsland, samlingsplasser og flyttleier. Det er viktig å få synliggjort disse arealene på et tidlig stadium i planleggingsprosessen og få et strengere vern som sikrer disse arealene mot nedbygging og fragmentering.

4.3.2 Sikring av den sørsamiske reindriften

Reindriften i Sør-Trøndelag/Hedmark reinbeiteområde ligger i sør- og ytterkant av det samiske reindriftsområdet. Det har i flere år pågått konflikter med grunneierne om retten til reindrift på privat grunn innenfor reinbeitedistriktene. Regjeringen ser det som viktig å bygge opp tillit og skape forståelse og erfaring for at reindrift kan utøves uten konflikter med annen tradisjonell næringsvirksomhet. Ordningen med konfliktforebyggende tiltak, det vil si støtte til inngjerding av dyrket areal, er et sentralt virkemiddel for å løse næringskonflikter mellom jordbruk og reindrift. Det er helt avgjørende for reindriften framtid i dette området at beitearealene ivaretas og sikres mot skadelige og ødeleggende arealinngrep.

I forbindelse med reindriftsforhandlingene for avtaleåret 1998-99 framsatte Norske Reindriftsamers Landsforbund krav om at myndighetene måtte avklare nærmere hvordan de ville følge opp situasjonen som hadde oppstått i de sør-samiske områdene etter Høyesteretts dom i Aursundensaken høsten 1997. Det ble her uttrykt en klar vilje fra Regjeringens side til å sikre næringsgrunnlaget for den sør-samiske reindriften, og det ble forutsatt at en slik sikring primært skulle skje gjennom leieavtaler. Det vises til St.meld. nr. 18 (1997-98) og St.prp. nr. 49 (1998-99).

Den 6. april 1998 krevde Riast/Hylling reinbeitedistrikt med hjemmel i reindriftsloven § 31 ekspropriasjon av beiteretten for rein i de områder som er omfattet av Høyesteretts avgjørelser fra 1897 og 1997, et areal på om lag 121 kvadratkilometer. På denne bakgrunn ble det oppnevnt et statlig forhandlingsutvalg og et grunneierutvalg. Utvalgene kom fram til en anbefalt avtale 4. februar 2000. Den anbefalte reinbeiteavtalen er forelagt Riast/Hylling reinbeitedistrikt med det resultat at distriktet opprettholder sin ekspropriasjonssøknad. Videre har en vesentlig del av grunneierne gitt tilbakemelding til Landbruksdepartementet om at de ikke ønsker å tilslutte seg den anbefalte avtalen. På bakgrunn av de nevnte forhold finner ikke Landbruksdepartementet på nåværende tidspunkt grunnlag for å viderebehandle denne avtalen, og har derfor valgt å realitetsbehandle ekspropriasjonssøknaden.

5 Nærmere om reindrifftsavtalen

5.1 Avtaleperiode

Den reindrifftsavtalen som nå er framforhandlet vil tre i kraft 01.07.2001 og gjelde fram til 30.06.2002.

De bevilgningsendringer som avtalen medfører foreslås innarbeidet med halvt utslag i statsbudsjettet for 2001.

5.2 Priser

Partene skal innen 20. august 2001 fastsette målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2001/2002.

5.3 Utviklings- og investeringstiltak

Det ble for avtaleperioden 2000/2001 gitt en ordinær bevilgning til Reindriftens Utviklingsfond (RUF) på 33,7 mill. kroner etter at midler til ressursovervåking ble overført til kapittel 1147 post 01 fra 1. januar 2001. For avtaleperioden 2001/2002 foreslås en bevilgning på 49,7 mill. kroner. Denne økningen skyldes avsetning til verdiskapingsprogram for reindriften (7,0 mill. kr), til kvinnerettede tiltak (1,0 mill. kr) og økt avsetning til innløsning av driftsenheter og andre strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for tilpasning av antall driftsenheter og reintall (8,0 mill. kr).

Partene ble enig om å sette av 7,0 mill. kroner over RUF til et verdiskapingsprogram for reindriften. Programmet er nærmere omtalt i kap. 4.2.2.

Markedsfremmende tiltak inngår i verdiskapingsprogrammet og partene ble enig om at Markeds- og kvalitetsutvalget for reinkjøtt avvikles. Det kan søkes om midler til markedsfremmende tiltak fra RUFs ordinære midler dersom ikke tiltaket faller inn under retningslinjene for verdiskapingsprogrammet.

Fra Reindriftens Utviklingsfond er partene videre enige om å avsette 5,0 mill. kroner til forskning og veiledning i 2001. Styret for RUF innvilger søknader etter saksbehandling i reindrifftsforvaltningen.

Partene ble videre enig om å sette av 12,0 mill. kroner over RUF til innløsning av driftsenheter og andre strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for tilpasning av antall driftsenheter og reintall. Dette er en styrking av ordningen med 8 mill. kroner i forhold til avtalen for 2000/2001. Ordningen kan også brukes til andre strukturtiltak enn innløsning av driftsenheter. Ordningen er styrket fordi en videre reduksjon av antall rein i de områder med overtallighet i forhold til beiteressursene fortrinnsvis må skje ved innløsning av driftsenheter. Midlene avsatt til dette skal derfor brukes målrettet i de områder behovene er størst. Innløsningssum på 450 000 per driftsenhet videreføres fra avtalen for 2000/2001.

Det var også enighet om å sette av 1,0 mill. kroner over RUF til kvinnerettede tiltak. Dette er en oppfølging av ordningen som ble finansiert av Kommunal- og regionaldepartementet i 1999 og 2000.

Partene er enige om å videreføre tidligpensjonsordningen for reindrifften. Ordningen bidrar til å gjøre det mulig for reindrifftsutøvere å gå ut av næringen før de har rett til alderspensjon etter Folketrygden. Dette skal stimulere til tidligere generasjonsoverganger samt til en tilpasning av reintallet og strukturen i næringen. Ordningen er lagt opp etter det samme prinsipp som gjelder for jordbruket, men med nødvendig tilpasning for reindrifften. Ordningen forvaltes av Reindrifftsforvaltningen. Det avsettes ikke særskilte bevilgninger til ordningen, og kostnadene i avtaleåret 2001/2002 forutsettes dekket over RUF.

Det har de senere år vært bevilget midler fra RUF til Samisk Utviklingsfond (SUF) for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår som en komponent. Det avsettes også i år 2,0 mill. kroner over RUF til dette formålet. Det forutsettes at ordningen skal gjelde for hele det samiske reindrifftsområdet.

Avsetningen til konfliktforebyggende tiltak er lagt inn med 1,5 mill. kroner.

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- kjøp av livdyr
- gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- utdanningsstipend
- ekstra driftskostnader til reindriftstilbud i barnehager
- tidligpensjon
- markedsfremmende tiltak
- sikring av reindriffts beiterett
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein
- andre faglige tiltak til fremme for reindrifften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak
- utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene

5.4 Organisasjonstilskudd

De store utfordringer reindriffts næringen står overfor fordrer en aktiv deltakelse fra næringen selv, og da spesielt i forhold til arbeidet med Verdiskapingsprogrammet for reindrifften. Organisasjonstilskuddet til NRL foreslås økt med 0,5 mill. fra 4,8 til 5,3 mill. kroner.

5.5 Velferdsordninger

Bevilgningen til folketrygdordningen foreslås opprettholdt med 1,2 mill. kroner for kommende avtaleperiode. Ordningen innebærer at den enkelte rein-eier skal betale en avgift til Folketrygden som tilsvarer avgiften for lønnsinntakere (7,8%). Forskjellen mellom denne avgiften og avgiften for private næringsdrivende (10,7%) blir da finansiert over reindrifftsavtalen. Bevilgning-

gen beregnes ut fra pensjonsgivende inntekt i næringen, og midlene overføres sentralt til Folketrygden.

Bevilgningen til sykepengeordningen foreslås videreført uendret med 0,6 mill. kroner. Den kollektive innbetalingen over reindriftsavtalen til sykepengeordningen dekker tilleggspremien for økte sykepenger, fra 65% til 100% av inntektsgrunnlaget for sykdom utover 14 dager. Også fødselspenger dekkes med 100% av inntektsgrunnlaget. Bevilgningen beregnes ut fra samlet næringsinntekt for de reineiere som inngår i ordningen. Midlene overføres sentralt til Folketrygden.

5.6 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det ble for avtaleåret 2000/2001 bevilget 42,7 mill. kroner til ulike kostnadssenkende tilskudd (kap 1151 post 75). For avtaleperioden 2001/2002 foreslås bevilgningen til kostnadssenkende og direkte tilskudd økt med 3,5 mill. kroner til 46,2 mill. kroner. Bevilgningen er beregnet å dekke kostnadene ved ordningene som vil gjelde i slaktesesongen 2001/2002. Nedenfor følger en omtale av fordeling på underposter for kommende avtaleperiode, samt en omtale av endringer i ordningene.

Avsetningen til distriktstilskudd opprettholdes med 8 mill. kroner. Distriktstilskuddet skal bidra til å gi reindriftsutøverne økt medansvar for utviklingen av reindriften i bærekraftig retning, herunder tapsforebyggende tiltak ved låste beiter. Egenandel ved tapsforebyggende tiltak reduseres fra 25 000 kroner per driftsenhet til 10 000 kroner for å utløse midler fra avsatt bevilgning over RUF. Ved avsetning til tapsforebyggende fond økes tilskuddet til 150 % av egen avsetning, mot 100% i dag, samt at rammen for avsetningsbeløp endres fra 20% til 25% av totalt distriktstilskudd.

Det avsettes 23,6 mill. kroner til ordningen med produksjonstilskudd, som er en økning på 2,6 mill. kroner. Satsen for tilskuddet videreføres med 50 000 kroner per driftsenhet. Ektefelletilskuddet på 50 000 kr per driftsenhet videreføres. Økningen skyldes lettelsers i kravene som gjør at flere får tilskudd, mens satsene videreføres. Det generelle kravet for å oppnå tilskudd er at driftsenheten har under 600 rein i vårflokk, eller under evt. fastsatt øvre reintall, oppfyller et minstekrav til dokumentert produksjon (uttak) på 1200 kg, og oppfyller fastsatt produktivitetskrav (kg dokumentert uttak per rein i vårflokk). De vektbaserte slaktekravene tas ut av virkemiddelsystemet. På grunn av særskilt vanskelig situasjon på grunn av produksjonssvikt for driftsenhetene i Karasjok, Kautokeino, distrikt 9 Olggut Corgas i Øst-Finnmark reinbeiteområde og i distriktene Kanstadjord/Vestre Hinnøy, Tjeldøy, Kongsvikdalen, Grovfjord, Sør-Senja, Nord-Senja, Kvaløy, Ringvassøy, Rebbenesøy, Vannøy og Helligskogen i Troms reinbeiteområde sløyfes produktivitetskravet for disse områdene samtidig som minstekravet til dokumentert produksjon reduseres til 800 kg for driftsenheter med under 400 rein. Disse tiltakene avgrenses til å gjelde for sesongen 2001/2002.

Avsetning til kalveslaktetilskuddet opprettholdes med 5,0 mill. kroner. Satsen videreføres med 225 kroner per kalv.

Ordningen med tidligslaktetilskudd i Finnmark opprettholdes med 2,0 mill. kroner for kommende avtaleperiode. Tidligslaktetilskuddet for rein i

Finnmark opprettholdes med kr 10 per kg slakt, men med følgende endringer for å gjøre ordningen noe mer fleksibel:

1. Distrikter som tar ut slaktedyr innenfor eget sommerdistrikt innenfor lovlig beitetid innvilges tilskuddet, selv om uttaket skjer etter 10. oktober.
2. Distrikter som flytter ut fra sommerbeite og deretter innen 7 dager foretar slakteuttak kan gis dispensasjon. Dispensasjonen må inneholde dato for tidligst innflytting på fellesbeite.

For i størst mulig grad å ta hensyn til de mange spesielle forhold for reindriften i Troms og Nordland, videreføres ordningen med det flate tilskuddet på 80 000 kroner per driftsenhet i disse områdene. Det avsettes 5,6 mill. kroner til ordningen for kommende avtaleperiode, som er en økning på 0,6 mill. kroner.

Bevilgningen til frakttilskudd settes til 2,0 mill. kroner for kommende avtaleperiode, som er en økning på 0,3 mill. kroner. Økningen skyldes at det er tatt høyde for å vurdere ved regelverksdrøftingene et særskilt tilskudd til feltslakting, eller ved slakting ved mobile slakteanlegg, der transport av levende rein unngås.

Det vises for øvrig til vedlegg 3 til proposisjonen som viser fordelingen av avtalens ramme, og fordeling av midlene innenfor post 75 for avtaleperioden 01.07.2001 til 30.06.2002.

6 Sluttprotokoll fra reindrifftsforhandlingene

Punkt 1 omhandler kostnader ved tiltak mot radioaktiv forurensning som en følge av Tsjernobyl-ulykken, og er bygd opp etter samme modell som tidligere år. Dette innebærer at det avsettes en disposisjonsbevilgning på 3,5 mill. kroner til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet som finansieres ved en engangsbevilgning på 3,5 mill. kroner. Disposisjonsbevilgningen utløses først når partene er enige om bestemmelser m.v. for tiltakene. Bestemmelser om tiltak for slaktesesongen 2001/2002 fastsettes i god tid før slaktesesongen skal planlegges og iverksettes, og konklusjonene fra arbeidsgruppen som ble nedsatt i forbindelse med reindrifftsavtalen for 1992 legges til grunn ved utformingen av bestemmelsene.

7 Radioaktivitet

7.1 Innledning

Statens dekning av kostnader som følge av radioaktivt nedfall etter Tsjernobyl-ulykken har som prinsipielt utgangspunkt det vedtak som Regjeringen fattet om økonomisk skadesløshet 31. juli 1986. Den endelige dekningen av disse kostnadene har vært gjort etterskuddsvis, men det har de siste årene vært gitt en disposisjonsbevilgning for å gi en foreløpig dekning av kostnadene ved gjennomføringen av tiltakene inntil den endelige finansieringen kan avklares.

7.2 Finansieringsbehov

For slaktesesongen 1999/2000 var det 4 555 315 kroner til disposisjon. Forbruket var på 3 569 877 kroner. Disposisjonsbevilgningen for sesongen 2000/2001 var på 4,5 mill. kroner, slikt at det disponible beløpet for sesongen 2000/2001 var på 5 485 438 kroner. Prognosen for slaktesesongen 2000/2001 viser et behov på om lag 4,0 mill. kroner til dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet.

7.3 Tiltak i slaktesesongen 2001/2002

I forbindelse med forhandlingene i 1992 ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å se på budsjettstyring og virkning av ulike virkemidler for å redusere tiltaks-kostnadene. Gruppen anbefalte at en fortsatt anvender tidligslakting som hovedvirkemiddel, men begrenser dette til slakting av kalv. Vomtabletter og fôring bør anvendes når tidligslakting ikke er tilstrekkelig for å unngå kassering av kjøttet. Konklusjonene fra denne arbeidsgruppen har vært lagt til grunn i forbindelse med tiltakspakkene for de fem siste slaktesesongene (1996/1997, 1997/1998, 1998/1999, 1999/2000 og 2000/2001), og vil også være retningsgivende for tiltakene i kommende slaktesesong. Departementet vil, i tråd med tidligere praksis, foreslå at det avsettes en disposisjonsbevilgning for å finansiere iverksetting av en tiltakspakke for slaktesesongen 2001/2002. Kostnadene den enkelte slaktesesong er vanskelig å anslå i forkant. De vil variere etter blant annet forekomsten av sopp. Departementet foreslår en bevilgning på 3,5 mill. kroner.

8 Endringer i statsbudsjettet for 2001

I samsvar med St. prp. nr. 1 (2000/2001) har Stortinget vedtatt bevilgninger over kap. 1151 *Til gjennomføring av reindrifftsavtalen* med i alt 83,0 mill. kroner. Bevilgningene til de ulike tiltak på reindrifftsavtalen foreslås innarbeidet med halv virkning i statsbudsjettet for 2001. Endringene i avtalen innebærer et økt behov for midler på statsbudsjettet for 2001 med 10 mill. kroner, jfr. vedlegg 3. Avtalen innebærer en økning av post 51 *Tilskudd til Reindriftens Utviklingsfond*, post 72 *Tilskudd til organisasjonsarbeid* og post 75 *Kostnadssenkende og direkte tilskudd*. Det fremmes forslag til vedtak om endringer i statsbudsjettet for 2001 i samsvar med dette. Videre foreslås en disposisjonsbevilgning på 3,5 mill. kroner til dekning av tiltak mot radioaktivitet. Fordelingen av reindrifftsavtalens ramme på de ulike poster for 2002 vil bli innarbeidet ved den ordinære framlegging av statsbudsjettet for 2002 (St. prp. nr. 1 (2001-2002)).

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om reindrifftsavtalen 2001-2002, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2001.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om reindrifftsavtalen 2001-2002, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2001 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om reindrifftsavtalen 2001-2002, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2001

I

I statsbudsjettet for 2001 gjøres følgende endringer:

Utgifter:

Kap.	Post	Formål	Kroner
115 1		Til gjennomføring av reindrifftsavtalen	
	51	Tilskudd til Reindriftens Utviklingsfond økes med fra kr. 33 700 000 til kr. 41 700 000.	8 000 000
	72	Tilskudd til organisasjonsarbeid økes med fra kr. 4 800 000 til kr. 5 050 000.	250 000
	75	Kostnadssenkende og direkte tilskudd, <i>kan overføres</i> , økes med fra kr. 42 700 000 til kr. 44 450 000.	1 750 000
	82	(Ny) Kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt bevilges med	3 500 000

Vedlegg 1

Reindrifftsavtale 1. juli 2001 - 30. juni 2002

I henhold til Hovedavtalen for reindrifftsneringen av 26. februar 1993, har Landbruksdepartementet og Norske Reindrifftsamers Landsforbund inngått følgende reindrifftsavtale for driftsåret 2001/2002, gjeldende fra 1. juli 2001 til 30. juni 2002.

1 Økonomisk ramme

1.1 Bevilgninger over Statsbudsjettet

Det foreslås at rammen for bevilgningene over Statsbudsjettet for reindrifftsavtalen 2001/2002 settes til 103,0 mill. kroner. Dette er en økning på 20 mill. kroner i forhold til avtalen 2000/2001.

Den varige fordeling av rammen innarbeides i Statsbudsjettet for 2002 og 50 prosent av rammeøkningen legges inn på statsbudsjettet for 2001.

1.2 Priser

Partene skal innen 20. august 2001 fastsette målpris for reinkjøtt i slaktesesongen 2001/2002.

2 Utviklings- og investeringstiltak

Bevilgningen til Reindrifftsens Utviklingsfond settes for reindrifftsavtalen 2001/2002 til 49,7 mill. kroner mot 33,7 mill. kroner i avtalen for 2000/2001 etter at midler til ressursovervåkning ble overført til kapittel 1147 post 01 fra 1. januar 2001.

Fra Reindrifftsens Utviklingsfond gjøres følgende avsetninger:

- 5,0 mill. kroner til forskning og veiledning for 2001
- 2,0 mill. kroner til Samisk Utviklingsfond for å støtte opp under kombinasjonsnæringer hvor reindrift inngår som en komponent
- 1,5 mill. kroner til konflikthforebyggende tiltak
- 7,0 mill. kroner til *Verdiskapingsprogram for reindrift*
- 12,0 mill. kroner til innløsning av driftsenheter og andre strukturtiltak i distrikter med behov for tiltak for tilpasning av antall driftsenheter og reinntall
- 1,0 mill. kroner til kvinnerettede tiltak

For øvrig kan fondets midler nyttes til:

- kjøp av livdyr
- gjeterhytter og øvrige reindrifftsanlegg, herunder gjerder og slakteanlegg
- støtte ved omfattende tap av rein i ulykker
- utdanningsstipend
- ekstra driftskostnader til reindriftstilbud i barnehager
- tidligpensjon
- markedsfremmende tiltak
- sikring av reindrifftsens beiterett
- andre praktiske tiltak innenfor reindrifften, herunder transport av rein

- andre faglige tiltak til fremme for reindriften, herunder veiledning, kursvirksomhet, beitegranskning, planlegging og avlstiltak
- utvikling av binæringer og til formål av generell kulturell betydning for reindriftssamene

3 Kostnadssenkende og direkte tilskudd

Det avsettes 46,2 mill. kroner for avtaleåret 2001/2002 til ulike direkte og kostnadssenkende tilskudd, mot 42,7 mill. kroner for avtalen 2000/2001.

3.1 Distriktstilskudd

Det avsettes 8,0 mill. kroner til ordningen med distriktstilskudd.

3.2 Tilskudd til driftsenheter og tamreinlag

Det gjøres følgende avsetninger til tilskudd til driftsenheter og tamreinlag:

- a) Produksjonstilskudd: Det avsettes 23,6 mill. kroner til ordningen med produksjonstilskudd. Satsen for tilskuddet videreføres med 50 000 kroner per driftsenhet.
- b) Kalveslaktetilskudd: Det avsettes 5 mill. kroner til ordningen med kalveslaktetilskudd. Satsen for tilskuddet videreføres med 225 kroner per kalv.
- c) Tidligslaktetilskudd i Finnmark: Det avsettes 2,0 mill. kroner til ordningen med tidligslaktetilskudd for rein i Finnmark. Satsen opprettholdes med kr 10 per kg slakt.
- d) Driftstilskudd Troms- og Nordland reinbeiteområde: Det avsettes 5,6 mill. kroner til ordningen med driftstilskudd i Troms og Nordland. Satsen videreføres med 80 000 kroner per driftsenhet.

3.3 Andre tilskudd

Det avsettes 2,0 mill. kroner til frakttilskudd, som er 0,3 mill. kroner mer enn for avtalen 2000/2001.

4 Velferdsordninger

Det avsettes 1,8 mill. kroner til velferdsordningene i reindriften utenom tidligpensjonsordningen.

4.1 Tidligpensjon i reindriften

Ordningen med tidligpensjon videreføres. Ordningen finansieres over Reindriftens Utviklingsfond, jfr. pkt. 2 foran.

4.2 Medlemsavgift til Folketrygden

Reindriftsutøverne skal betale avgift til Folketrygden etter samme sats som lønnsinntakere. Til dekning av avgift til folketrygdfondet, tilsvarende differansen til selvstendig nærings-drivende, avsettes 1,2 mill. kroner som tilsvarer avsetningen over foregående avtale.

4.3 Sykepengeordningen

Til gjennomføring av refusjonsordningen for tilleggspremie til Folketrygden for økning av sykepenger til 100% av pensjonsgivende inntekt fra dag 15 avsettes 0,6 mill. kroner, som tilsvarer tidligere avsetning.

5 Organisasjonstilskudd

Avsetningen til organisasjonstilskudd er økt med 0,5 mill. kroner fra 4,8 mill. kroner til 5,3 mill. kroner.

Tilskudd utbetales på kvartalsbasis på grunnlag av framlagt budsjett. Revidert regnskap skal sendes Landbruksdepartementet.

6 Importordninger

Det tollbaserte importvernet skal, innenfor de rammer som Norges forpliktelser i henhold til WTO-avtalen setter, praktiseres på en måte som sikrer reindrifftsnaeringen et rimelig vern mot konkurrerende import. Etter samråd med Norsk Kjøtt kan Landbruksdepartementet ved Statens landbruksforvaltning gi tillatelse til import av reinkjøtt til redusert toll (administrative tollnedsettelse) dersom markedssituasjonen tilsier det.

Tollnedsettelse for reinkjøtt knyttes til reindrifftsavtalens prisbestemmelser, og praktiseringen skal så langt som mulig samsvare med bestemmelsene som gjelder for varer omfattet av jordbruksavtalens målprissystem.

7 Regelverk

Regelverket for Reindrifftsens Utviklingsfond og ordningene under punkt 3, fastsettes av Landbruksdepartementet i samråd med Norske Reindrifftsamers Landsforbund.

Oslo, 27 februar 2001

Aslak J. Eira	Almar Sagelvmo
---------------	----------------

Vedlegg 2**Sluttprotokoll fra reindrifftsforhandlingene 2001**

Fra Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL) har følgende deltatt:

Forhandlingsutvalg:

Aslak J. Eira (leder)

Mathis N Eira

Sakkyndige/rådgivere:

Per Mathis Oskal

Lars Mathis Gaup

Ellinor Guttorm Utsi

Idar Brandsfjell

Per Johan Westerfjell

Kirsten Appfjell

Nils Henrik Sara

Karen Anette Anti

Marit Kirsten Sara

Gaute Helland (Kontaktutvalget for Tamreinlagene)

Erik Reinert

Sekretærer:

Anne Cathrine Rørholt

Per M Sara

Fra Staten har følgende deltatt:

Forhandlingsutvalg:

Almar Sagelvmo (leder)

Dag Lenvik

Jon Aarseth Meløy

Sakkyndige/rådgivere:

Knut Hereid

Solveig Nowacki

Máret Guhttor (Kommunal- og Regionaldep.)

Torgeir Johansen (Kommunal- og Regionaldep.)

Arne G. Arnesen (Justisdepartementet)

Jan Abrahamsen (Miljøverndepartementet)

Roger Pedersen (Reindrifftsforvaltningen)

Máret Sára (Reindrifftsforvaltningen)

Trine Kvalø (Reindrifftsforvaltningen)

Harald Sletten (Reindrifftsforvaltningen Nord-Trøndelag)

Observatører:

Gro Dikkanen (Sametinget)

John Osvald Grønmo (Sametinget)

Sekretærer:

Morten Floor

Jan Olli

Forhandlingsutvalgene er enige om reindrifftsavtale for 2001/2002, gjeldende fra 1. juli 2001 til 30. juni 2002. Avtaletekstene er gjennomgått og undertegnet. Det er gjort følgende protokolltilførsler:

1 Dekning av kostnader ved tiltak som følger av radioaktiv forurensning

- a) Partene er enige om at det avsettes en disposisjonsbevilgning på 3,5 mill kroner til finansiering av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt i slaktesesongen 2001/2002. Disposisjonsbevilgningen utløses først når partene er enige om bestemmelser m.v. for tiltakene.
- b) Bestemmelser om tiltak for slaktesesongen 2001/2002 fastsettes i god tid før slaktesesongen skal planlegges og iverksettes.
- c) Konklusjonene fra arbeidsgruppen som ble nedsatt i forbindelse med reindrifftsavtalen for 1992 legges til grunn ved utformingen av bestemmelsene.
- d) Endelig sluttfinansiering av tiltakene for slaktesesongen 2001/2002 tas opp i forbindelse med forhandlingene om ny reindrifftsavtale for 2002/2003.

Oslo, 27. februar 2001

Aslak J. Eira	Almar Sagelvmo
---------------	----------------

Vedlegg 3**Fordeling av avtalens ramme (mill. kroner)**

Tabell 8.1: Fordeling av avtalens ramme på de ulike underposter

		Avtalen	Endring	Virkning	Avtalen
		2000/2001 ¹	2000/2001- 2001/2002	St.buds.2001	2001/2002
51	Reindriftens Utviklingsfond	33,7	16,0	8,0	49,7
72	Organisasjonstilskudd	4,8	0,5	0,25	5,3
75	Direkte tilskudd	42,7	3,5	1,75	46,2
79	Velferdsordninger	1,8	0	0	1,8
Sum		83,0	20,0	10,0	103,0

¹ Etter vedtatt budsjett for 2001

Tabell 8.2: Spesifikasjon av post 75: Kostnadssenkende og direkte tilskudd

	Avtalen 2000/2001	Endring 2000/2001- 2001/2002	Avtalen 2001/2002
Produksjonstilskudd	21	2,6	23,6
Kalveslaktetilskudd	5	0	5
Tidligslaktetilskudd	2	0	2
Driftstilskudd ¹	5	0,6	5,6
Distriktstilskudd	8	0	8
Frakttilskudd	1,7	0,3	2
Sum	42,7	3,5	46,2

¹ Ordningen med driftstilskudd gjelder for Troms og Nordland reinbeiteområde.
